

3502

Григорьев
Сергей
Терезинский

4 июля
1892

2010

2002

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԸՆԹԱՑՔ
ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՏՐԱՍՏԵՑ

ՍՄԲԱՏ ԴԱԻԹԵԱՆ

Ի ՊԷՏՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ

ՎԱԻԵՐԱՅՐԱՄԲ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه طبع اولمشدر

Կ. ՊՈԼԻՍ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՎԻՄԱԳՐ. Գ. ՊԱՂՏԱՏԷԱՆ

Սուրբան համալս փողոց, բիւ 14.

1892

12062

491.99-8

7-23

My

ՎԱԻԵՐԱԳԻՐ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

— 9 —

Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան Ուսումնական
Խորհրդա քննելով ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԸՆԹԱՅՔ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
անդն դասագիրքն, որ պատրաստեալ է ի ձեռն Սմբատ ԷՖէնտի
Գալթեանի, եւ հաստատելով նորա օգտակարութիւնն՝ կը վա-
ւերէ զայն պատշտապէս եւ կ'արտօնէ գործածութիւն Ազգային
Վարժարանաց մէջ:

29 Յուլիս, 1892

Ի դիմաց Ուսումնական Խորհրդոյ

Կ. Պոլիս

ԱՏԵՆԱԳՊԻՐ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ

ՊՕՂՈՍ Գ. ՔԷՐԷՍԷՃԵԱՆ

Ռ. Յ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

2750

39

ԱՌ ԱԶՆՈՒԱՇՈՒՔ

ՌԵՔԵՈՍ ԻՃԷՆՏԻ Յ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

ԲԱԶՄԵՐԱԽՏ ԵՒ ԱՆՁՆՈՒՅՐ ՄՇԱԿ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ

Պատ, Ուսումնական Խորհրդոյ,

ԱՆԳԱՄ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՊԱՏԿԱՌԵԼԻ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

Եւայրն, Էւայրն, Էւայրն,

ՉՕՆ

Ի ՆՇԱՆ ԽՈՐԻՆ ՀԱՄԱԿՐԱՆԱՅ

Ե Ի

ԲԱՐՁՐ ՀԱՄԱՐՄԱՆ

Ազնուաշուք Տէր եւ հոյակապ Վարպէտ .

Շնորհակալ եմ որ կը հանիք ընդունիլ մատենական ընծայումք ՚

Ձեր անուան ձօնելով ԸՆԹԱՅՔ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆՍ, միակըիղձ եւ
նպասակ ունիմ. անոնք որ պիտի ձեռք առնեն զբոյլիս, ուսուցիչք ուսա-
նողք, Ձեր պանծալի անունն կարդալով անոր հակասն, մտախալար ընտե-
զայն իրենց եւ գուն գործեն ունենալու, որպէս Դուք, արի ու բարի Սիրս
մը, բեղուն ու հանճարեղ Միտք մը, ազնիւ ու վեհ Հոգի մը :

Ինքնաշխատ յառաջադիմութիւն, հաստատմիս գործունէութիւն
եւ զոհաբեր անձնութիւնք որ նշանաբանն եղած են Ձեր բազմադիմ
կենաց, անո՛նց համար ալ թող ըլլան նախանձեղի օրհնակն եւ հետեւելի
գեղեցկագոյն շաւիղն :

Ընդունեցէք, Ազնուաշուք Տէր, մեծի համարմանս եւ օրհագին հա-
մակրանացս հաւատսիմն :

Ս. ԴԱԻԹԵԱՆ

ԱԶՆՈՒԱՇՈՒՔ

ՌԷԹԷՆՍ ԷՅԷՆՏԻ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Եւայլն, Եւայլն, Եւայլն,

ԻՒՍԿԻՏԱՐ

Ազնիւ Պաշտօնակից ,

Շնորհակալ եմ Ձեզ այն մեծ պատուոյն համար զոր կ'ընէի ինձ Ձեր « ԸՆԹԱՅՔ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ » անուն օգտակար գործն ինձ ձօնելով :

Պաշտօնակցի մ'անկեղծ համակրութեան արտայայտութիւնն մասնաւոր փառքութիւն մ'ունի, եւ երբ այդ պաշտօնակից մին է, Ձեզ նման, ասպարիզին պատկանէրէն իւր կարողութեամբ ու ծառայութեամբ՝ իւր համակրանաց ցոյց՝ փառքի սիսդոս մը կը լինի նորս համար որ առարկայ է անոր :

Սակայն չեմ հպարտանար այնչափ որչափ պիտի ընէի՝ եթէ միամտութիւնն ունենայի տառապէս հաւատալու այն բառերուն որով կ'ընէի ինձ Ձեր ձօնն : Ձեր նպատակն է, կ'ըսէի, զիս իբրեւ մասնաւոր մը մասնանիութիւն ընել ամէն անոնց որք ձեռք պիտի առնուն Ձեր գիրքը :

Լաւ կ'ըսած եմ իմ համեստ կարողութիւններս, եւ բաւական լաւ գրնահասած եմ նաեւ Ձեր մտածմանց բարձրութիւնը կարծելու համար թէ իրապէս կարենամ յարմար դասուիլ մի այդպիսի նպատակի : Եւ յետոյ, Ձեր նոր գրքին արժանեաց վրայ այնքան մեծ է իմ համարումս որ վստահ եմ թէ զայն ձեռք պիտի առնուն շատ անձինք որք իրենց տաղանդներով կը գերազանցեն զիս քան ի բաց եւ որոց ոգիք բարձրագոյն իշխալի մը կը ձգտին :

Եւ անուշտ իշխալը, մտաւորապէս, մեզմէ անհամեմատ վեր է ու վեր պարտի ըլլալ, հորիզոնին վերեւ փայլող ազնւի մը նման որ կը տեղափոխի ու կ'երթայ ետ ետ որքան մեծ կը նկատուի մօտեցալ իրեն :

Բայց Ձեր բացատրութիւնն, առաւելագոյն, մեծարանց հարկ մ'է հասուցեալ առ արգասաւորն Աւթաստութիւն, առ մշտաբարբո՛ր Ոգին Յառաջդիմութեան, առ անվիասն Յարսեւտութիւն, Դիւ որոց ջերմեռանդն երկրպագութեան է, եւ որոց պատկերներն ու զեւրով բարձրացնել յաշա եւ ի տես ամէն ուսանողաց եւ ուսուցչաց՝ պատուանդանի մը պէտքն զգացած ու Ձեր բարեկամական ներողամիտ համակրութեան մէջ գտած էի զիս, որ մին եմ անոնց խոնարհագոյն հպատակներէն :

ՇԱՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ա. ՇՐՋԱՆ

ԽՕՍՔ ԵՒ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆ

1. Բառերը գաղափարաց արտայայտութիւնն են:
Երբ ըսեմ տուն, միտքս կուգայ չէնք մ'ուր կը բնակինք:
Երբ ըսեմ անտառ, միտքս կուգայ տեղ մ'ուր շատ ծառեր կան:
2. Երբ բառերն այնպիսի կարգով շարենք որ ամբողջ իմաստ մը տան, այն ատեն խօսք կազմած կ'ըլլանք:
3. Բառերը պատշաճ եղանակաւ շարելով խօսք կազմելը կը կոչուի շարադրել:
4. Նախադասութիւն մը գառնողութեան կամ մտածման մ'արտայայտութիւնն է:
5. Նախադասութեան մը էական մասերն են.
Տէր բայի կամ ենթակայ, էական բայ, Ստորոգելի:
Օրինակ. Աշակերտն (ենթ.) ուշադիր (ստոր.) է (էական բայ):
6. Նախադասութիւնն կրնայ ունենալ նաեւ յրացողիներ կամ խնդիրներ:
7. Լրացուցիչ կը կոչուին այն բառերն որ ուրիշ բառի մ'իմաստը կ'ամբողջացունեն:
8. Երբ նախադասութեան բայն ածական բայ է և ոչ էական, այն ատեն իւր մէջ կը պարունակէ ստորեգելին:
Օրինակ. Դասասուն կը կրթի իւր աշակերտները:
Դասատուն (ենթ.) կը կրթէ՝ այսինքն կրթող (ստորեգելի) է (բայ), իւր աշակերտները (լրացուցիչ):

Միայն Ձեր գործը, արդիւնք յառաջդէմ մտաց ու վաստակատէր ոգւոյ, որ կուգայ յաջորդել արդէն լոյս տեսած Ձեր մէկէ աւելի օգտակար ուսուցման եղանակաց բարեկրօնիչ երկոց, բաւական պիտի լինէր առ այդ:

Այլ ուզեցիք որ Ձեր այդ ընկիր նոր դասագիրքն, որ կոչուած է նոր նրպաս ու մղում ընծայել մեր դպրոցաց մէջ. Հայ բարբառն խօսիլ ու գրել ուսուցանելու գործին, միանգամայն լինի քաղցր մրցանակ ու քաջալեր այդ ասպարիզի մէջ բաւական տարեներէ հետէ սքնող աշխատանքի մը:

Ընդունեցէք, ազնիւ Տէր եւ Պատգոհակից, անգամ մի եւս իմ արտագին երախտագիտութիւն:

Ձերդ

Բ. Յ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Առ

Մեծայարգ Սմբատ ԵՃԵՆՏԻ Դարբեակ

Տաղանդաւոր Ուսուցիչ եւ Հեղինակ դասագրոց

եւն. եւն. եւն.

9. Բայ մը կրնայ ունենալ շատ մ'ենթակայներ (բաղադրեալ ենթակայ) :

Օրինակ . Հայրն ու մայրը կ'աշխատին :

Գիտ . Շատ անգամ դերանունն ենթակայն զօրութեամբ կամ լռելեայն կ'իմացուի :

Օրինակ . Կը կարդաս (այսինքն դուն կը կարդաս) :

1. ՀՐԱՀԱՆԳ.

Որոշեցեք նախադասութեանց մասերը (ենթակայ, բայ, ստորոգելի եւ շրացուցիչ) :

Աստուած արդար է . նա կը պատժէ յանցաւորները : — Ո՞վ չտրեք իւր ծնողքը : — Գրիչով գիր կը գրեն : — Եկեղեցին Աստուծոյ տաճարն է : — Հրէաները չարչարեցին Յիսուսը : — Տղաք դպրոցէն տուն գացին : — Պատուհանները բաց մնացեր են : — Գառնուկը կը մայէ և իւր մայրը կը փնտռէ : — Ես ծո՞յլ եմ : — Բարիք ըրէ՛ մերձաւորիդ :

2. ՀՐԱՀԱՆԳ.

Գծերուն տեղ ենթակայներ դրեք :

1. — ու — վայրի կենդանիներ են :
2. — ու — թանկագին քարեր են :
3. — ու — մեր առաջին բարեկամներն են :
4. — ու — օգտակար են բոյսերուն :
5. — ու — ընտանի կենդանիներ են :
6. —, —, —, տարւոյն չորս եղանակներն են :
7. —, —, — ձուկ են :
8. —, —, —, —, Փոքր Ասիոյ նշանաւոր քաղաքներն են :
9. — ու — կը հսկեն հօտերուն վրայ :
10. —, —, —, — ծաղիկներ են :
11. —, —, —, —, — մարդուս հինգ զգայարանքներն են :
12. — ու — հաւասար են օրէնքի առջև :
13. — ու — կը փայլին գիշեր ատեն երկինքի վրայ :

3. ՀՐԱՀԱՆԳ.

Գտեք հինգ նախադասութիւն՝ բաղադրեալ ենթակայով :

10. Ենթակայ մը կրնայ ունենալ շատ ստորոգելիներ (բաղադրեալ ստորոգելի) :

Օրինակ . Այս աշակերտն հյուս և աշխատասէր է :

4. ՀՐԱՀԱՆԳ.

Օրինակեցեք եւ ստորագծեցեք ստորոգելիները :

Այս սեղանները բոլորակ ու սե են : — Մահն անցաւոր կենաց վախճանն ու յաւիտենականութեան սկիզբն է : — Զքեզ բարեկամն և ընկերս կոչեցի : — Այս մարդը մեր դպրոցին տեսուչ և դաստիարակ կարգուեցաւ : — Աստուած է մեր տէրն ու արարիչը : — Հայերը ծանրաբարոյ և աշխատասէր են : — Օր մը շատ հարուստ ու երջանիկ պիտի ըլլաս : — Խոհեմ ու հեռատես եղէք :

5. ՀՐԱՀԱՆԳ.

Գծերուն տեղ յարմար ստորոգելիներ դրեք :

1. Ամառուան օրերը — և — են :
2. Գաղղիացիք — և — են :
3. Դուք իմ — ու — ես :
4. Այս զմեկին — չէ :
5. Օգը կրնայ ըլլալ — կամ — :
6. Եղբայրս անցեալ շաբթու — էր, բայց հիմա — է :
7. Յովսէփ կարգուեցաւ — Եգիպտոսի :
8. Ազոյը — է, բայց մեզին — է :
9. Դատաւոր մը պէտք է — և — ըլլայ :
10. Գրիչը, թուղթն ու քանակը — են :
11. Վաղարշակին մազերը — ու — են :

6. ՀՐԱՀԱՆԳ.

Գտեք 5 նախադասութիւն՝ բաղադրեալ ստորոգելիով :

11. Ենթակայ և ստորագրելի կրնան բազմամասն
ըլլալ, այսինքն լրացուցիչ (յատկացուցիչ և վերա-
գիր) ունենալ:

7. ՀՐԱՀԱՆԳ

Աշակերտք ստորագծեմ եկրակայներն ու ստորագրիներն .
յեսոյ որոշեմ անոնց լրացուցիչները:

Կ. Պոլիս ընդարձակ քաղաք է: — Երկինքն անհամար
աստղեր կան: — Հնազանդ որդին իւր ծնողաց մխիթարու-
թիւնն է: — Աստուած ոչինչէն ստեղծեց անհուն տիեզերքը:
— Այս փոքրիկ տղան օր մը մեծ մարդ պիտի ըլլայ:
— Մարդիկ յաճախ ապերախտ են: — Սոկրատ իւր դարուն
մեծագոյն մարդն էր: — Լիզուրկոս օրէնդիրն է Սպարտայի:
— Հայրը կը սիրէ զորդին — Ճշմարիտ արժանեօք կը տար-
բերին մարդիկ իրարմէ:

8. ՀՐԱՀԱՆԳ

Գծերուն տեղ որեւէ պատշաճ բայր:

1. — Եկեղեցին շատ գեղեցիկ է: 2. Եղբայրս — էր, առողջա-
ցաւ: 3. Տնտեսագիտութիւնը — գիտութիւն մ'է: 4. — մայրա-
քաղաքն՝ Կ. Պոլիս՝ աշխարհի — քաղաքներէն մին է: 5. Լոն-
տրայի — պարտէզը լի է — տեսակ կենդանիներով: 6. Տա-
րին — օր կը պարունակէ: 7. — զանգակատունը — բարձր
է: 8. Պարտէզին մէջ կը տեսնեմ — ծառեր եւ — ծաղիկ-
ներ:

9. ՀՐԱՀԱՆԳ

Գտեմ 3 նախադասութիւն որոց եկրակայն բազմամասն
ըլլայ եւ 3 նախադասութիւն որոց ստորագրիներն բազմամասն
ըլլայ:

12. Ենթակայ մը կրնայ ունենալ շատ մը բայեր .
Օրինակ . Արեւը կը շուսաւորէ և կը ջեռուցանէ զաշխարհ:

10. ՀՐԱՀԱՆԳ

Օրինակեցեք եւ ստորագծեցեք բայերը: Յետոյ ցոյց տուեք
քեզի՝ եկրակային կը վերաբերին:

Պարկեշտ մարդիկ կը սիրուին ու կը յարգուին: — Ու-
սուցիչն կը կրթէ ու կը դաստիարակէ: — Մարդիկ կը ծնին,
կ'ապրին ու կը մեռնին: — Քահանան կը հովուէ, կը խորատէ
և կը մխիթարէ իւր ծուխերը: — Արամ, որ պզտիկ տղայ
մ'է, կը խաղայ, կը խնդայ, կուլայ, կը պոռայ և կաթ կ'ուտէ:
— Տղա՛ք, երբ մեծնաք ու մարդ ըլլաք, պիտի խնամէք և
պիտի պատուէք ձեր ծնողքը: — Ծաղիկ քաղեցէք, փունջ
կապեցէք և բերէք ինծի: — Մարդ կը հնարէ, կը շինէ, բայց
չստեղծեր: — Միշտ բարին խորհեցէք, խօսեցէք և գործեցէք:

11. ՀՐԱՀԱՆԳ

Գծերուն տեղ որեւէ պատշաճ բայր:

1. Արեւ — ամէն առաւօտ և — ամէն երեկոյ:
2. Մայր մը — և — իւր զաւակները:
3. Աղը — ջրին մէջ և համ — կերակուրին:
4. Աչունը ծառերուն տերեւները — և — :
5. Ամառուան անձրեւը — և — երկիրը:
6. Մենք — և — ծաղիկները:
7. Երկրագործը — և — երկիրը:
8. Եկեղեցւոյ մէջ քահանան — , — և — :
9. Մեր ծնողը — և — , որպէսզի մեր պէտքերն — :
10. Հիւսնը — , — և — փայտերը:
11. Լուացարարուն — և — մեր ձերմկեղէնները:

12. ՀՐԱՀԱՆԳ

Գտեմ 5 նախադասութիւն բաղադրեալ բայով:

13. Բայ մը կընայ ունենալ շատ խնդիրներ կամ շրացուցիչներ :

Օրինակ. երկաթուղին կը փոխադրէ անոթորդներն ու վաճառքները :

Հողը ծածկուած է խոտերով, ծառերով, ծաղիկներով և այլ պէս պէս բոյսերով :

Գիտ. Բային լրացուցիչները կը կոչուին սեռի և քննութեան խնդիր :

13. ՀՐԱՀԱՆԳ

Օրինակեցե՛ք եւ խնդիրներն usուագծեցե՛ք :

Արամ պատուեց իւր տետրակն ու գիրքը, — Ծառերն ու ծաղիկներն ուռուցեցինք : — Աստուած գրախտէն վաճառեց Ս. Դամն ու Եւան : — Լեւոն կը սիրէ իւր ծնողքն ու վարժապետները : — Զիւնը պատեց զաշտերը, լեւոններն ու ձորերը : — Սենեակը զարդարուած է հայելիներով, գորգերով ու պատկերներով : — Նախ աւելցէ՛ք սենեակն ու բակը, յետոյ հաւերուն եւ բազերուն կեր տուէ՛ք :

14. ՀՐԱՀԱՆԳ

Գծերուն տեղ սեռի եւ քննութեան խնդիրներ դրե՛ք :

1. Ժամացոյցը ցոյց կուտայ — ու — :
2. Փերեզակէն գնեցի — , — և — :
3. Արեւը կը լուսաւորէ — :
4. Մենք կը խմենք — , — , — , և — :
5. Տղայ մը պէտք է մեծարէ — և — :
6. Հողը կը հերկեն — և — (ինչերով) :
6. Յիսուս մեռաւ (ո՞ր լեռը, ի՞նչ բանի վրայ) :
8. Մովսէս Իսրայէլացիներուն բերաւ — :
9. Յուդա մամնեց — :
10. Պարտէզ իջէ՛ք, բայց չըլլայ որ — և — քաղէ՛ք :
11. Մենք կը ցանենք արտին մէջ — , — և — :
12. Վառելու համար կը գործածենք — և — :

15. ՀՐԱՀԱՆԳ

Բաղադրեալ խնդիր ունեցող բայերով նախադասութիւններ գտե՛ք :

14. Նախադասութեան մը մասերուն քերականական կարգն է այսպէս .

1. Ենթակայ և իւր լրացուցիչներ (վերագիր, յատկացուցիչ) :

2. Բայ և իւր լրացուցիչներ (մակբայ) :

3. Ստորոգելի և իւր լրացուցիչներ (վերագիր) :

Իսկ ածական բային լրացուցիչը իրմէ վերջ կը դրուին՝ նախ սեռի խնդիրն և յետոյ բնութեան խնդիրն՝ իրենց մասերով :

Օրինակ. Արեւը կը լուսաւորէ եւ կը տաքցնէ զաշխարհ իւր ճառագայթներով :

15. Նախադասութեան մասերը տարբեր կարգով ալ կը շարուին. շատ անգամ ստորոգելին ինչպէս և խնդիրները բայէն առաջ կ'անցնին : Նաեւ այս կամ այն մասը աւելի կամ պակաս կընայ ըլլալ :

16. ՀՐԱՀԱՆԳ

Սա խօսքերը փերսիսնական կարգի վերածեցե՛ք :

Աւագուտ ճամբու մը վրայ կառք մը կը քաշէին երկու ձիեր : — Քրիստոսի Ե. դարուն մետրոպեան տառերը հնարեց Ս. Մեսրոպ : — Գրքերս ինչո՞ւ պատուեց եղբայրդ : — Թարմ շուշաններէ պսակ մը պիտի հիւսենքքու գլխուդ : — Երբ եկեղեցի հասանք, օրհնութիւն կուտար քահանան : — ձիւղի մը վրայ թառած կ'երգէր սոխակը : — Օտմանեան թագաւորներու առաջինն է Սուլթան Օսման : — Դուն յոռի բռնունքովդ ատելի պիտի ըլլաս : — Աւա՛ղ փառացս անուորի՞ս՝ կ'ազաղակէ նախնի թագաւոր մը : — Եղբայրս տեսա՞ր : — Այս տաղնապէն ազատէ զիս, Տէր իմ :

Ծան. Ըստ այսմ դասաւանդուողի կուտայ երբ զարտուղի նախադասութեանց հանդիպի :

16. Նախագատութիւններ, որոնք իրարու հետ իմաստի առնչութիւն ունին, միանալով կը կազմեն պարբերութիւն: Այդ նախագատութիւնք կը կոչուին պարբերութեան անդամները:

Օրինակ. Աստուած ստեղծեց Ադամն ու Եւան | զորս դուրս եղեւական դրախտին մէջ | եւ պատուիրեց | որ զգոշանան ուսեղի բարոյ եւ չարի գիտութեան ծառին պտուղը, | սակայն օձը խաբեց զանոնք | եւ երբ կերան լոյն պտուղն | զգացին | որ մերկ են, | ուստի փութացին ծածկել իրենց մերկութիւնը քղեւնոյ տերեւներով:

Ինչպէս կը տեսնուի այս պարբերութեան մէջ կայ ինն նախագատութիւն ուղղաձիգ գծերով զատուած:

17. ՀՐԱՀԱՆԳ

Հետեւեալ պարբերութեանց մէջ քիւերով կամ ուղղաձիգ գծերով զատեցեմք նախադասութիւններն:

1.— Ով որ միայն իւր անձը կը սիրէ, թող չսպասէ որ ուրիշներէն սիրուի: 2.— Ծուլութիւնը քուն մ'է որուն մէջ մարդ աղէկ երազ չտեսներ: 3.— Այն տղաք որ խելօք են միշտ կը սիրուին ու կը վարձատրուին. բայց անոնք որ թեթեւ ու անմիտ վարք մ'ունին, ատելի կ'ըլլան և կը պատժուին: 4.— Հաստատապէս կը հաւատամ թէ հոգին անմահ է, թէ Աստուած պիտի վարձատրէ արդարներն և պիտի պատժէ մեղաւորները: 5.— Խնայողութեան արկղն է հաստատութիւն մը որ կ'ընդունի փոքրիկ գումարներ և որ կը հատուցանէ զանոնք տոկոսեօք, երբ անոնց տէրերը պահանջեն: 6.— Կը բաղձամ որ շուտ մեկնիք և կանուխ վերադառնաք:

18. ՀՐԱՀԱՆԳ

Գտեմք երեք պարբերութիւն որք իմաստի առնչութիւն ունեցող նախադասութիւններ պարունակեն:

17. Պարբերութեան մը մէջ երկու տեսակ նախագատութիւն կրնայ ըլլալ:

1. Գլխաւոր նախագատութիւն

2. Երկրորդական նախագատութիւն:

18. Գլխաւոր նախագատութիւնը պարբերութեան մը կարեւոր մասն է. ա՛յն է որ կը բացատրէ գլխաւոր իրողութիւնը:

19. Երկրորդական են այն նախագատութիւնք որք երկրորդական գաղափարներով կամ յարակից պարագայներով կ'ամբողջացնեն գլխաւորին իմաստը:

Օրինակ. Բնաւ չպիտի զղջաս այն բարեգործութեանց համար (գլխաւոր նախադասութիւն) զորս գործած են (երկրորդական նախադասութիւն):

19. ՀՐԱՀԱՆԳ

Որոշեցեմք գլխաւոր եւ երկրորդ. նախադասութիւններ:

1.— Եղբայրս չկրնար վազել, քանզի դեռ չատ փոքր է և իւր ոտքերն անգոր են: 2.— Մարդ մը կրնայ բարեգործ ըլլալ, առանց առաքինի լինելու, բայց չկրնար առաքինի ըլլալ առանց բարեգործ լինելու: 3.— Չարերը կը նմանին յարգին զոր հողմը կը ցրուէ և փոշոյն՝ զոր մորիկը կը յարուցանէ: 4.— Ոսկին և արծաթը կը սպառին բայց առաքինութիւնն ու կրթութիւնն անսպառ են: 5.— Մարդն ունի երկու ձեռք և մէկ բերան, որպէս զի աւելի աշխատի և նուազ խօսի: 6.— Պէտք է ջանանք երջանիկ ընել ուրիշներն, երբ կարող ենք: 7.— Սրտին վերքերը կրնան բուժիլ, բայց սպիները անդադար մեզ կը յիշեցնեն յոյսն որ չիրականացաւ և երջանկութիւնն զոր կորուսինք: 8.— Աւելի լաւ է ներել՝ քան վրէժ լուծել, վասն զի առաջինն արդիւնք է մարդասիրութեան և երկրորդն՝ անդթութեան: 9.— Այս է իմ մարմինս որ ձեզի և շատերուն համար կը բաշխուի: 10.— Յիշէ այն բարիքներն զորս ընդունեցար և մոռցիր այն բարիքներն զորս դու այլոց ըրիր: 11.— Լաւագոյն է խղիկ յարգաչէն ուր կը խնդան, քան պալատ ոսկեձեղուն ուր կուլան:

20. Պարբերութեան մը մէջ ամէն նախագասութիւն պէտք է դրուի իրեն յարմար տեղը, գաղափարներու բնական շարքով:

Օրինակ. Չըսուիր. Կառապանն մտնակեց ձիերը զանոնք վազցնելու համար եւ շփելով կառքին՝ վրան նստաւ:

Պէտք է ըսել. Կառապանն ձիերը կառքին շփելով՝ վրան նստաւ եւ զանոնք մտնակեց վազցնելու համար: (Վասն զի մտնակելէ, վազցնելէ և նստելէ առաջ լծած պէտք է ըլլայ):

20. ՀՐԱՀԱՆԳ

Աշակերտը գաղափարաց բնական կարգի թող վերածէ հետեւեալ պարբերութեանց անդամները:

1. — Քնանալէ վերջ պառկեցաւ, հանուեցաւ և աղօթեց:
2. — Գողը կախուելով՝ բանտարկուեցաւ, մահուան դատապարտուեցաւ ձերբակալուեցաւ, և դատուեցաւ:
3. — Դուռը բացին, զարկի և ներս մտայ, տուն գացի:
4. — Աստուած կը պահպանէ մեր կեանքն և կը շնորհէ:
5. — Կաքաւը ձու ածեց, բոյն շինեց և թխեց:
6. — Նամակը թղթատուն զրկեց, կնքեց, ծալեց, ստորագրեց և գրեց:
7. — Մարդս կը մեռնի, կ'ապրի և կը ծնի, կը տանջուի:
8. — Գետերը կ'ոռոգեն դաշտերը, կ'երթան ծովը թափել եւ կը բլխին երկրէն:
9. — Յիսուս Քրիստոս մարգարէներէն գուշակուեցաւ, Հրէաստանի մէջ չընկաւ, Յուդայէն մատնուեցաւ, քառասուն օր իր աշակերտաց հետ անցուց, խաչուեցաւ, Ս. Կոյս Մարիամէն ծնաւ, թաղուեցաւ, Աւետարանը քարոզեց, երկինք համբարձաւ, Հօր Աստուծոյ աջ կողմը նստաւ, յարուստիւ առաւ և դատապարտուեցաւ:

21. Երկրորդական նախագասութիւնը գլխաւորին կը կցուին կա'մ շարաբերական դերանունով կա'մ շաղկապով:

Օր. Պէտք է օգնենք անոնց որք նեղութեան մէջ են:

Դպրոց մտայ երբ վեց տարեկան էի:

Գիտ. Ա. Յարաբերական դերանունն է որ բառը այլ եւ այլ հոլովներով:

Բ. Երկրորդական նախագասութիւնը գլխաւորին կցող շաղկապներն են. այլ, թէ, եթէ, թէ որ, թէպէտ, թէեւ, ինչպէս, զի, վասն զի, քանզի, քանի, այնու զի, որովհետեւ, երբ, մինչդեռ, որ, մինչ, եւն:

21. ՀՐԱՀԱՆԳ

Կետեւումն տեղ երկրորդական նախադասութիւններ որեք:

1. — Յովսէփ ըսաւ մատակարարին. Յիշէ՛ զիս երբ ...:
2. — Յակոբ նահապետ 130 տարեկան էր երբ ...:
3. — Դուրս ելնել չեմ ուզեր վասն զի ...:
4. — Հայրս շատ հիւանդ է, ինչպէս որ ...:
5. — Դատաւորս կը վարձատրէ զիս ամէն անգամ որ ...:
6. — Եկէք զիս տեսնելու երբ ...:
8. — Վերարկուդ մի՛ հաներ քանի որ ...:
9. — Շատ գեղեցիկ էր պարտէզն զոր ...:
10. — Կ'ընկերանամ ձեզ եթէ ...:
12. — Աւելի կ'ընտրեմ մեռնիլ քան թէ ...:

22. ՀՐԱՀԱՆԳ

Գիտելիք Բ.ի պարունակած շաղկապները մեյլմեկ պարբերութեան մէջ գործածեցիք:

22. Շաղկապներն այլ եւ այլ իմաստներ կուտան.

1. Ժամանակ ցուցնող. — երբ, մինչ, յորժամ, մինչդեռ ևն.
2. Պատճառ » — վասնզի, քանի որ, որովհետեւ ևն.
3. Հակադրութիւն » — բայց, սակայն, այլ, իսկ ևն.
4. Բաղդաստութիւն » — քանիժէ, մանաւանդ թէ,
5. Եղանակ » — ինչպէս, որպէս,
6. Թեորիւն » — թէ, եթէ, թէ որ, թէպէտ, թէեւ.
7. Քանակութիւն » — քանիժէ, այնչափ որ, որչափ որ.

23. ՀՐԱՀԱՆԳ.

Ամբողջացուցե՛ք պարբերութիւններն եւ ըսե՛ք թե՛ շաղկապներն ի՛նչ տեսակ են (ժամանակի՞, պատճառի՞ հակադրութեա՞ն, եւն) :

1. Կը պառկիմ երբ . . . :
2. Պէտք է լուռ կենամ, քանի որ . . . :
3. Արեւը կը փայլի ցերեկը, իսկ . . . :
4. Ես օրն ի բուն աշխատեցայ, մինչդեռ դուք . . . :
5. Պէտք է երթանք, քանի որ . . . :
6. Զքեզ կը սիրենք, բայց . . . :
7. Գեաիներ թաց է, որովհետեւ . . . :
8. Գործը լմնցուցի, ինչպէս որ . . . :
9. Դասը լաւ գիտէ, այսու ամենայնիւ . . . :
10. Մի՛ մերժեր, քանի որ . . . :
11. Հետո պիտի գաս, սակայն . . . :
12. Ներկային մէջ աշխատեցէք, որպէս զի . . . :
13. Բարիք գործենք, մինչդեռ . . . :
14. Արմենակ բարի տղայ մ'է, բայց . . .

23. Յարաբերականի պաշտօն կը կատարեն մակբայներէ ոմանք, ինչպէս. Ուր, ուսի (ուսկից կամուրկէ) երբ, և այլն :

Օրինակ. եկեղեցին այն սուրբ յարկն է ուր կը գումարուին հաւատացեալք աղօթելու համար :

Գիտ. Յաճախ որ շաղկապն իբրեւ յարաբերական կը գործածուի որպէս զի, ուր, յորում բառերուն տեղ. սակայն լաւ է զգուշանալ այս ձեւ գործածութենէ : Փոխանակ ըսելու : Շուտ գնա՛ որ հասնիս, Այն տեղն որ խաղացինք, Այն օրն որ հանգէս տեղի ունեցաւ : Լաւագոյն է ըսել. Շուտ գնա՛ որպէսզի հասնիս. Այն տեղն որ խաղացինք. Այն օրն յորում եւն :

Ծան. Պէտք է շփոթել ուսի մակբայն ուսի շաղկապին հետ :

24. ՀՐԱՀԱՆԳ.

Աշակերտք վերոյիշեալ մակբայներով երկերկու պարբերութիւն շինե՛ք ըստ յետագայ օրինակին.

1. Ահա այն երկիրն ուր ծնայ :
2. Պիտի հաւաքուինք հոն ուսի մեկնած էինք :
3. Ծիծառնը կը վերադառնայ մեր երկիրը, երբ գարունը գայ :

25. ՀՐԱՀԱՆԳ.

Հետեւեալ երկրորդականներուն կցեցե՛ք զյիսարու նախադասութիւններ :

1. Եթէ կուգես հնձել . . . : 2. Քանի որ կեանքն այսչափ կարճ է . . . : Քանի որ չես կրնար ուզածդ բնել . . . : 4. Երբ կատարենք մեր պարտքը . . . : 5. Թէեւ ես ալ հարուստ չեմ . . . : 5. . . . քան թէ ուրիշներուն վիշտ պատճառել : 6. . . . ապա թէ ոչ կը մեռնիս : 7. . . . որոցմէ կ'ախորժիս : 8. . . . իբր թէ բնաւ չես տեսած : 9. . . . բայց մարմինս տկար է : 10. Թէմիտովդէս տեսնելով որ եւրիբիադ կը սպառնայ իրեն գաւազանով, կ'ըսէ. « . . . բայց մոիկ ըրէ » : 11. . . . երբ դասերնիս աւարտենք :

24. Պէտք չէ շփոթել որ շաղկապը որ յարաբերականին հետ. 1. Որ շաղկապը, համարժէք թէ կամ եթէ շաղկապին, կը դրուի գլխաւոր նախադասութեան բայէն ետք և միշտ անփոփոխ կը մնայ:

Օրինակ. Կուգեմ որ չուտով կատարես այս գործը:

Գիտեմ որ պիտի հաւանի առաջարկիդ:

2. Որ յարաբերական գերանունն ուրիշ գերանուն կամ անուն մը (յարաբերեալ) անմիջապէս կը յաջորդէ, իբրեւ ենթակայ կամ լրացուցիչ երկրորդական նախադասութեան մէկ մասին:

Օրինակ. Հացն զոր կուտամ իմ մարմինս է:

Գիտ. Յարաբերականն ուղղական հոլով կը դրուի երբ ենթակայ է, սեռական՝ երբ գոյականի մը յատկացուցիչ է, հայցական՝ երբ սեռի խնդիր է և տրական, բացառական և գործիական կը դրուի երբ բնութեան խնդիր է:

26. ՀՐԱՀԱՆԳ.

Որ յարաբերականն այլ եւ այլ հոշովներով գործածե երկերկու նախադասութեանց մէջ:

Եզակի, — որ, որուն, որու կամ որուն, զոր, որմէ, որով: Յոյնակի, — որոնք (որք), որոնց, որոնց, զորոնք (զորս), որոնցմէ, որոնցմով:

27. ՀՐԱՀԱՆԳ.

Հետեւեալ խօսքերն անբողբոջուցիք.

1. Կերեւայ թէ ... : 2. Կը տեսնեմ որ ... : 3. Կը կարծուէր թէ ... : 4. Համարինք թէ ... : 5. Կը խնդրեմ որ ... : 6. Նամակս քեզի տուի որ ... : 7. Հայրս կը փախաքէր որ ... : 8. Կը հաւատամ թէ ... : 9. Գիտեմ որ ... : 10. Թագաւորը կը հրամայէ որ ... : 11. Չեմ կարծեր որ ... : 12. Հարկ անհրաժեշտ է որ ... : 13. Կուգեմ որ ... : 14. Կերդնում որ ... :

25. Միշտ կարելի է անջատ նախադասութիւններ որք իմաստի առնչութիւն ունին, իրարու կցել և այսպէս պարբերական ձև մը տալ անոնց:

Օրինակ. Այս աշակերտն ուշիմ է. նա ունի լաւ սիրտ. նա աշխատասէր չէ. նա չճանցնար ուսման յարգը:

Նոյնը բարդեալ. Այս աշակերտն ուշիմ է եւ լաւ սիրտ ունի բայց աշխատասէր չէ, վստահ չէ չճանցնար ուսման յարգը:

Գիտ. Պարզ նախադասութիւնները համադրելու՝ այսինքն պարբերական ձևի վերածելու համար պէտք է պատշաճ տեղը դնել միացնող բառ մը:

28. ՀՐԱՀԱՆԳ.

Հետեւեալ պարզ նախադասութիւնները պարբերական կամ բաղադրեալ ձևի վերածեցիք.

1. Դպրոցը կրթական հաստատութիւն մ'է. հոն կը յաճախեն տղաք ուսմունք սովորելու համար. հոն կը յաճախեն տղաք դաստիարակուելու համար. տղաք ապագային բարի մարդ պիտի ըլլան:

2. Կովք օգտակար կենդանի մ'է, կովը մեզ կուտայ կաթ, կաթէն կը շինուին պանիրն ու կարագը. պանիրն ու կարագը կարևոր են մեր սննդեան:

3. Հայերն աշխարհիս զանազան կողմերը ցրուած են. հայերն ունին միութեան կապ. այդ կապն է եկեղեցին. եթէ եկեղեցին կործանի, իրենք ալ կը փճանան:

4. Մետփոս հեռագրիտակ մը հնարեր էր. Կալիլէոս լսեց այդ բանը, Կալիլէոս չտեսաւ գործիքը, նա շինեց հատ մը իրեն համար. նա այդ գործիքով ըրաւ շատ գիւտեր:

26. Փոխադարձաբար կարելի է պարբերական ձեւով միացած նախադասութիւններն անջատ ձեւի՝ այսինքն պարզ նախադասութեանց վերածել:

Գիտելիք. Բարդ խօսքերը պարզելու համար նախ զատէ նախադասութիւններն, ապա կցող բառերը ջնջէ և անոնց տեղ դիր զանց առնուած բառերը:

Օրինակ. Մեքսիկայի զոր շերամը կը պատրաստէ, փափուկ ու նուրբ թել մ'է, որմէ կը շինեն կերպասներ:

Նոյնը պարզ. Մեքսիկայի փափուկ ու նուրբ թել մ'է. շերամը կը պատրաստէ զայն (մեքսիկայ), անկէ (մեքսիկայ) կը շինեն կերպասներ:

29. ՀՐԱՀԱՆԳ.

Հետեւեալ հասոյածք պարզ նախադասութեանց վերածեալ շաղկապները ջնջելով, յետոյ գտնուի վերջուծէ:

Օր մը Գայլն ու Գառնուկը ջուր կը խմէին առուակի մ'եզրը: Գայլն առուակին վերի կողմն էր, իսկ Գառնուկը վարի կողմն: Գայլը կը գանգատի եւ կ'ամբաստանէ Գառնուկն իբր թէ ջուրը կը պղտորէ: Գառնուկը պատասխան կուտայ թէ անկարելի է այդ, քանի որ ինք վարի կողմն է եւ ջուրը վերէն կը հոսի: Բայց Գայլին միտքը գէշ էր, ուստի ուրիշ հնար մը փնտելով կըսէ. «Տարի մ'առաջ զիս բամբասեր ես»: Գառնուկը կ'ըսէ թէ ինք մէկ ամսուան է եւ դեռ կաթ կ'ուտէ, հետեւաբար կարելի չէ որ բամբասած ըլլայ: Գայլը երբ զայս կը լսէ, կը զայրանայ եւ Գառնուկին վրայ յարձակելով կը յափշտակէ զայն եւ կը տանի անտառն ուր յօշ յօշ պատրաստելով կ'ուտէ:

30. ՀՐԱՀԱՆԳ.

Դասաւորուելու ընդհանուր քաղաքական աշակերտաց՝ ըստ այսմ պարզ եւ անջատ ձեւի վերածելու համար:

27. Շատ անգամ երկրորդական գաղափար մը գլխաւոր նախադասութեան կցելու համար, փոխանակ յարաբերականի կամ շարկապի, դերբայ մը կը դրուի:

Օրինակ. Սեղան նստայ կերակուր ունեւոր համար: Փոխանակ ըսելու, Սեղան նստայ, որպէսզի կերակուր ունեւոր:

Գիտ. երկրորդական գաղափարը գլխաւոր նախադասութեան հետ դերբայով կապուած ատեն այլ եւս շարկապ դնել աւելորդ է: (Այս սխալը կ'ընեն յաճախ համբալ աշակերտք. գաղափարն պէտք է զգուշացնէ):

31. ՀՐԱՀԱՆԳ.

Դերբայով բացատրուած երկրորդական գաղափարը շաղկապով կցեցեք գլխաւոր նախադասութեան:

1. — Մեր կարգին մէջ Տիրան յաջողագոյն հանդիսանալով՝ առաւ առաջին մրցանակն: 2. — Նամակս ձեզի տուի թղթատուն անելու համար: 3. — Հրանտ տկարութիւն մը զգալով՝ հրաման առաւ տուն երթալու: 4. — Ուշադրութեամբ մտիկ ընելու է, վարժապետը դաս տուած ասեւ: 5. — Ճամբորդը կառք նստաւ մեկնելու համար: Սնտուկը շատ մեծ ըլլալով չսեղմեցաւ կառքին մէջ: 6. — Պէտք է ուտես ապրելու համար եւ ոչ թէ ապրիս ունեւոր համար: 7. — Տուն գացած ասեւնեկի, փողոցներն անկարգութիւն չընէք: 8. — Բան մը գրած ժամանակի հոգ տար կէտադրութեան:

32. ՀՐԱՀԱՆԳ.

Շաղկապները ջնջեցեք եւ երկրորդականները դերբայով միացուցեք գլխաւորին:

1. — Ուղեւորութիւնս յետաճգեցի վասն զի սաստիկ փոթորիկ կար: 2. — Կերթամ որպէս զի կանչեմ: 3. — Շուտ քալէ որ կանուխ հասնիս: 4. — Քանի որ այնպէս կը հրամայես, կը կատարեմ: 5. — Կաղաչեմ որ ներէք: 6. — Ամէն մարդ զիտէ թէ օրը 24 ժամ է: 7. — Կ'ուզե՞ս որ զքեզ սիրեմ: 8. — Կախաղան հանուեցաւ վասն զի ոճրագործ մ'էր: 9. — Թուրքերը բոյն կը շինէ որպէսզի պատըս պարէ իւր ձագերը:

28. Պարբերութիւն մը շարադրած ժամանակնիդ-
կրնաք ի հարկին դնել վերադիր մը (ածական կամ
մակըայ), խօսքին աւելի ճոխութիւն և ազդուութիւն
տալու համար:

Օրինակ. Միքէ չե՞ս զգար սարսուռ մը տեսնելով ձկնոր-
սին նաւակն որ կը ծփայ ծովուն մեջքէդ:

Այս խօսքն աւելի ազդու կ'ըլլայ, երբ ըսենք:

Միքէ չե՞ս զգար սարսուռ մը տեսնելով ձկնարսին փոք-
րիկ նաւակն որ կը ծփայ անեզր ծովուն մեջքէդ:

Երկու բառ միայն աւելցուցինք. փոքրիկ և անեզր, որք
կարծես հակադրութիւն մը կը կազմեն և մեր երկիւղը կը
սաստկացնեն, (զի որքան փոքր ըլլայ նաւակն, այնքան
կ'աւելնայ վտանգն որ կը սպառնայ անեզր ծովը:

33. ՀՐԱՀԱՆԳ

Կետեռուն տեղ պատշաճ վերադիրը դրեմք:

1. Երբ ... (ած.) քամին կը շնչէ դուրսը, ի՛նչ լաւ է
նստիլ ... (ած.) սենեկին մէջ ուր կրակը կը ճարճարտէ ...
(մակ.): 2. Արթննալուս պէս պատուհանը կը բանամ եւ
կը ծծեմ առաւօտեան ... (երկու ած.) օդը: 3. ... (ած.)
երկաթագործը ... (ած.) կայծեր կը ցայտեցնէ իւր ... (ած.)
մուրճին տակէն: 4. ... (ած.) առուակին խորը կը նշմարուին
... (ած.) խիճեր: 5. ... (ած.) մահը չմեծարեր աւելի արքա-
յից ... (ած.) պալատներն, քան ... (ած.) մշակին ... հիւղակն:
6. ... (մակը.) ներում կը խնդրեմ գործած թերութեանս
համար: 7. ... (ած.) ծովուն վրայ ... (մակը.) կ'առաջանայ ...
... (ած.) նաւակն, իւր ... (ած.) առագաստը պարզելով հովին
դէմ: 8. ... (ած.) նաւաստին ... (մակը.) կը գիմադրէ փոթոր-
կին և կ'երգէ ... (մակը.):

34. ՀՐԱՀԱՆԳ

Յետագայ հասնածեկ յայտնեցիք վերադիրներն. Յետոյ
բաղդատեցիք երկու գրութիւններն. երկուքին մէջ ալ իմաս-
տերը նոյն են, բայց առաջինն որ վերադիրներ ունի, աւե-
լի ճոխ եւ ազդու է. (ըսեմ ինչո՞ւ):

Երկու հասկեր

Օգոստոս ամսոյ տոթագին առաւօտ մ'էր, հայր մը
իւր դեռահասակ որդւոյն հետ դաշտերուն մէջ կը ձեմէր
հանդարտիկ: Առաւօտեան ցօղը կը փայլէր ցորեններուն և
տերեւներուն վրայ: Շողողուն հարսնուկներն, երեկոյեան
ծիրանափայլ ամպերուն նման, հեզիկ կը տատանէին զե-
փիւռին թեթեւ շունչէն, ոսկեգլխակ հասկերուն մէջ տեղ:
Մանուկն որ հոս հոն կը վազէր ցնծագին, կեցաւ յանկարծ
և ըսաւ. «Տե՛ս, հայրիկ, սա երկու հասկերն: Մին ուղղա-
բերձ կը կանգնի, միւսն փայրահակ կը խոնարհի: Ինչո՞ւ
երկուքն ալ մի և նոյն բարձրութիւնը չունին:»

Յայնժամ ըսաւ հայրն բարութեամբ:

— Որդե՛ակ իմ սիրելի, այն հասկն որ գոռոզութեամբ կը
տնկէ իւր գլուխն, քիչ հատիկներ կը պարունակէ, իւր գը-
լուխը դատարկ է, մինչդեռ միւսը լի է ցորենով: Այսպէս
է նաեւ մարդոց համար. անոնք որ իրական հմուտութիւն եւ
արժանիք ունին, խոնարհ եւ համեստ կ'ըլլան. իսկ անհա-
ճար և սնափառ մարդիկ բարձրագլուխ կը յոխորտան:

35. ՀՐԱՀԱՆԳ

Երեխակն վերադիր կցեցիք սա անուններուն:

Վարդ, մարդ, քուն, դատաւոր, վագր, ձմեռ, ցաւ,
աշակերտ, շուն, պատերազմ, պտուղ, կին, ծաղիկ, ծառ,
հաց, ձայն, բարեկամ:

36. ՀՐԱՀԱՆԳ

Կեսերունն սեղ վերադիրներ դրեի:

1. Յակոբ մօտեցաւ ծերունւոյն և... (ւնակ) բարեկց զնա:
2. Տեսէք Մարիամը, ինչպէս այդ... (ւծ) աղջիկը... (ւնակ)
կը շրջագայի, իւր... (ւծ) շրջագլխոսն հագած: 3. Հայ-
րիկ, կ'ուզէի քեզ նամակ մը գրել, բայց չգիտեմ շարա-
ղրել... (ւծ) խօսքեր, ուստի... (ւնակ) կ'ըսեմ թէ շատ կը
սիրեմ քեզ: 4... (ւծ) գայլը... (ւնակ) յարձակեցաւ... (ւծ)
գառնուկին վրայ և յօշոտեց զայն: 5... (ւծ) մայրն... (ւնակ)
կուլար, տեսնելով իւր... (ւծ) զաւկին մահն: 6. Փոթո-
րիկ կայ... (ւծ) քամին կը մռնչէ իրբեւ... (ւծ) առիւծ մը.
... (ւծ) ծառերն, ինչպէս և... (ւծ) տունկերը կը սար-
սին ճարճատելով: 7. ... (ւծ) ծովուն վրայ կը տատանի
մեր... (ւծ) նաւակն: 8. Զմեռուան... (ւծ) իրիկուն մ'է.
տեսէք, ... (ւծ) ծերունին որ կը մուրայ, ... (ւծ) ձեռքերը
կարկառած, մինչ դուք կը վայելէք, ... (ւծ) սենեկին մէջ,
հանգիստ մարմնոյ և գորով ընտանեաց: 9. Զին (ւծ) կեն-
դանի է, իսկ էջը (ւծ) անասուն է: 10. Երբ գիշերը սփռէ
իւր... (ւծ) քօղն, ... (ւծ) երկրագործք... (ւծ) քունի մէջ
կը փնտռեն իրենց ... (ւծ) աշխատութեան մոռացումը:
11. ... (ւծ) Աստուած կը պարգեւէ իւր ... (ւծ) բարիք-
ներն ամէն անոնց որ ... (ւծ) և... (ւծ) սրտով ու... (ւծ)
գործերով արժանի կը հանդիսանան իւր ... (ւծ) շնորհաց:

37. ՀՐԱՀԱՆԳ

Սա վերադիրներն ի՞նչ անուններու կը յարմարին:

Անուշ, համեղ, աղի, ճերմակ, բարի, սեւ, քառակուսի,
փայլուն, գունաւոր, խոշոր, լայն, բարձր, նեղ, երկայն:

29. Խօսք մը երկայն ըլլալով գեղեցիկ եւ ազդու
եղած չըլլար. ընդհակառակն անիմաստ եւ անշուք
բառերով խօսքն երկարելէ զգուշանալ պէտք է:

30. Խօսք մը ա՛յն ատեն գեղեցիկ և ազդու կ'ըլ-
լայ երբ աւելցնենք նոր գաղափարներ և բառեր որք
աւելի շահեկան, կենդանի և կասարեայ կերպով կը
յուզնեն անձերն, առարկայներն և իրողութիւնները:

Օրինակ. 1. Պարզ և հսկիւրճ խօսք մը:

Ղուկաս որ բանտարկուած է, կը դիտէ պատուհանէն
իւր ընկերներն որք կը խաղան պարտէզին մէջ:

Նոյնն աւելի ճոխ և ազդու:

Ղուկաս որ բանտարկուած է, Տիրուքեամբ կը դիտէ
պատուհանէն իւր զուարթ ընկերներն որք կը խաղան ըն-
դարձակ պարտիզին մէջ:

Օրինակ. 2. Պարզ և հսկիւրճ:

Յովհաննէս եկաւ իւր հօր քով և անոր ըսաւ. «Հայրիկ,
կը հաճի՞ս ներել ինձ:»

Նոյնն աւելի ճոխ և ազդու:

Յովհաննէս որ գործած յանցանքին վրայ զղջացած էր,
արսասուռայից աջօք եկաւ իւր հօր քով, անոր վիզը փառե-
ցաւ և ըսաւ փաղո՞ր ձայնով մը. «Սիրելի հայրիկ, կը հա-
ճի՞ս ներել ինձ եւ գրկել զաւակդ որ կը զղջայ արսանց:»

Ծան. Ինչպէս կը տեսնուի այս խօսքին արժանիքն երկար ըլլալուն
մէջ չէ: Այս երկրորդ բացատրութեան մէջ կարծես աչքիդ առջեւ կենդանի
կերպով կ'երեւի իրողութիւնն, կը տեսնես նոյն անձերն իրենց շարժում-
ներով ու ձևերով եւ կը լսես անոնց ձայնը:

Առ դասատու. — Նախընթաց վարժութիւններէ զատ, կրնաք յանձնարարել որ աշակերտք բերանացի եւ գրուոր նկարագրեն ո՛ր եւ է իրողութիւն կամ դէպք որուն ականատես կրնան ըլլալ. նաեւ կը ցուցնէք ծանօթ էակ մը, առարկայ մը, պատկեր մը եւ նկարագրել կուտաք, հարցումներու միջոցաւ աշակերտին հասկցնելով անծանօթ կամ մոռցած կէտերը:

Անուստիկ օրինակ մը:

Դասատուն. — Նկարագրեցէք սա ձին:

Աշակերտը. — Այս ձին բարձրահասակ, աշխէտ եւ վառվռուն կենդանի մ'է: Անոր մարմինն ունի բուն, զլուխ, երկար վիզ մը, չորս ոտք, ագի: ձակտին վրայ կայ մագի փունջ մը եւ վիզին շուրջը կախուած են բաշեր:

Ենթադրենք Թէ տղան այսչափ ինչ միայն ըսաւ: Արդ՝ դասատուն հարցումներ կը ստեղծէ: — Ի՞նչպէս ե գշուխը, ի՞նչ անցուած ե քերանը, ի՞նչ դրուած ե կռնակին վրայ: Ո՞ճք ինչպէս ե ի՞նչ ձայն կը հանէ: Ի՞նչ յաներու կը գործածուի, ի՞նչ կուտէ, ո՞ւր կ'ապրի, է՞ղը ինչ կը կոչուի: Ի՞նչ ե մտռուկը եւ այլն, եւ այլն:

38. ՀՐԱՀԱՆԳ

Նկարագրեցէք շուն մը, ծառ մը, աղբիւր մը:

39. ՀՐԱՀԱՆԳ

Սա քառերուն երկերկու վերադիր կցեցէք:

1. Գիրք, զմեղին, լեզու, դէմք, ջուր, գիշեր, կեանք, հոտ, երկինք, դեղ, բժիշկ:

40. ՀՐԱՀԱՆԳ

Նոյն:

2. Ուտեւ, վազեւ, կարգաւ, մեռնիւ, քնանաւ, խօսիւ, գործեւ, յաղթեւ, երգեւ:

Բ. ՇՐՋԱՆ

ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆԸ

(Հետեւեալ հրահանգները, գրուելէ առաջ, պէտք է քերանացի կերպով շարադրուին դասարանի մէջ. Դասատուն նախ ինք կը կարդայ հաստատուն, ամբողջացնելով պակաս մասերը, ապա նոյնը կրկնել կուտայ յաջողակներուն: Առանց այս պայմանին, բարձացեալ արդիւնքը ձեռք չբերուիր:)

1. Մեր տուն

Մեր տունը... — (Ո՞ր քաղիին, ո՞ր փողոցին մէջ ե, ի՞նչպէս ե, ֆանի՞ յարկ ե, ֆանի՞ սենեակ ունի. ո՞ր սենեակին մէջ կը մաշէք, կը կարդաք, կը ննջէք եւն. պարտե՞ք ունի՞ք եւն:)

2. Մեր ընտանիք

Մեր ընտանիքը... (ֆանի՞ հոգիէ կը քաղիսնայ, որո՞նք են, ինչ կ'ընէ հայրդ, իսկ մա՞րդդ, մեծ եղբայրդ, դո՞ւն ինչ կ'ընես):

3. Կատուի նկարագիրը

1. Ի՞մ կատուս... (գոյ՞նը, աչի՞քը, ակնայնէ՞ք):
2. Կատուս շատակեր է, երբ ես կը ճաշեմ, կուգայ (ո՞ւր) կը պըտըտի:
3. Ոտքիս կը քսուըտի... (ինչո՞ւ):
4. Այն ատեն... (ի՞նչ շարժում կ'ընէ, ի՞նչ դիրք ունի)
5. Կատուս մսկոտ է, (ու՞ր) կենալ կը սիրէ, (այն ասեմ ի՞նչ կեցուածք ունի, ի՞նչպէս կը դնէ իւր քաթերը):
6. Այդ միջոցին... (աչի՞քը քա՞ց կը պահէ քե գոց):

Ամբողջացուցէք նախադասութիւնները. — 1. Երկուք... (երկու քայ) կրակին մէջ: 2. Լուսադարբ... (երկու քայ) ճերմակեղէնները: 3. Փոքրիկ շուկ մը լսելուն պէս, նապաստակն... (քայ մը) ականջն ու... (քայ մը): 4. Քահանայն... (երկու քայ) եկեղեցւոյ մէջ:

4. Հրահանգ

Յեւագայ պատկերներէ իւրաքանչեւ շարադրութեան մը նիւթ կ'ընծայէ: Գլխաւոր գաղափարը որոշած է. հար-
ցուններուն պատասխանը գտնելով խօսքն ամբողջացուցիք:

ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

Ե՞րբ :

Ո՞ւր :

Որո՞ւ ձեռքով :

Ինչո՞ւ :

ԳԼԽԱՒՈՐ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆ

Յիսուս խաչուեցաւ

Գլխիցի. Ի հարկին երկրորդական գաղափար-
ները կրնան գլխաւորէն առաջ դրուիլ, այսպէս. Իբր
հազար ուր հարիւր տարի առաջ Գողգոթայ լեռան վր-
այ, Հրեից ձեռքով, Յիսուս խաչուեցաւ որպէս զի փրկէ
զմեզ դժոխքէն:

5. Հրահանգ

Աշակերտք հետեւեալ հարցումներուն պատասխանեն. յե-
տոյ որոշեն գլխաւոր եւ միջանկեալ նախադասութիւնները:

Ամբողջացուցէք նախադասութիւնները. 1. Հայրս որով երթալու
համար հետը կը տանի . . . (երեւ խնդիր): 2. Զգոյշ եղիր որ . . . (երեւ խն-
դիր): 3. Քոքոր շինելու համար . . . (նկնգ խնդիր) կը զործածեն: 4. Դեր-
ձակունին կը կտրէ մեր . . . (երկու խնդիր): 5. Մենք կուտենք
(նկնգ խնդիր):

1. Ե՞րբ գիւղ պիտի երթանք: — 2. Ինչո՞ւ համար արտը
կը հերկեն: — 3. Ի՞նչ կը կոչուի այն մարդն որ իրեն եղած
բարիքը չճանչնար: — 4. Ո՞րն է այն լեռն ուր իջաւ Նոյի տա-
պանը: — 5. Տեսած էք այն գործիքն որով հրդեհ կը մարեն:
— 6. Ո՞րն է այն քաղաքն ուր կը գտնուի Քրիստոսի գերեզ-
մանը: — 7. Ի՞նչ կ'ընես երբ օգը ցուրտ ըլլայ: — 8. Ի՞նչ է
այն ձերմակ փռելն զոր կերակուրի վրայ կը ցանեն:

Ծան. Ինչպէս կը տեսնուի՝ աշակերտն անգգաւորպէս պարբերու-
թիւններ կը շինէ: Պէտք է սակայն հոգ ցանիլ որ պատասխաններն ամբողջ
ըլան եւ զլխաւոր ու երկրորդական նախադասութիւններ պարունակեն:

6. Մեր դպրոցը

Մեր դպրոցը . . . (քաղ, փողոց, դիրք, բաժանումներ —
սրահ, դասարան, բակ, պարտեզ, ճաշարան): 2. **Սրահի մէջ**
կան . . . (ի՞նչ բաներ): 3. **Դասարանի մէջ . . .** (ի՞նչ կ'ընեք):

7. Դպրոցին մէջ

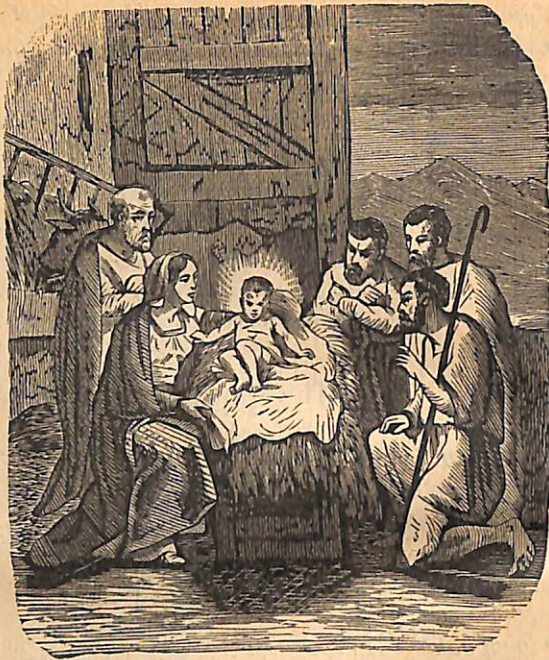
Մեր դպրոցին մէջ կայ . . . (խնդիր՝ աշակերտ, քանի՞ կարգ,
դուռն ո՞ր կարգէն եւ, ինչո՞ւ դաս կ'առնես, եւ օրը քանի՞ ժամ:
Առաստուծուն ժամ քանի՞րէն՝ դպրոց կ'երթաս, մինչեւ քանի՞ն
հոն կը մնաս, եւ այլն):

8. Խաչ

1. **Գէորգ**, աշակերտ ազգային վարժարանի, խաչ մը
ստացաւ Տնօրէնէն, (ինչո՞ւ: Ի՞նչպէս խաչ է, ժապաւէտ
ինչպէս է):

2. **Դպրոցէն ելնելով**, փոխանակ (ի՞նչ ընելու) կը վազէ
(ն՞որ) վտանգի կը փափաքի վայրիկեան մ'առաջ (ի՞նչ ընել):

3. Կետեւումն ձեզ պատշաճ բառը դրէք. — Զօրս բոյն իմ . . . է,
բոլորս ամուսինն իմ . . . է: 2. Տանձը կը բուսի . . . ին վրայ, դեղձը կը բու-
սի . . . ին վրայ, խաղողը . . . ին վրայ: 3. Մօրուքն ու մագերը կը կարուին
. . . ու՞ր: 4. . . ին մէջ կը պանծն իւր պանիրն ուրիշ ուտելիքներ: 5. Մեր
. . . է այն երկիրն ուր ծնած ենք: 6. Երբ կաթը մակրեմք, կ'ըլլայ . . . :

9. Ծնունդ Յիսուսի

1. Յիսուս ծնաւ... (որովհ, ո՞ր, ո՞ր ֆաղսփին մեջ, ո՞ր քաղաւորին օրով): 2. Մօգերն... (ի՞նչ տեսնելով երկինքը) եկան (ուսկից, ի՞նչ ընելու համար) և իրենց հետ բերին... (ինչե՞ր):

10. Հրահանգ

Սա խօսքերն ամբողջացուցիք:

1. — Առաւօտուն արթննալով... (ի՞նչ կ'ընեմ):
2. — Երբ անօթի ըլլաւ... (մօղ ի՞նչ կ'ընես):
3. — Փոքրիկ մանուկը սրտանին մէջ կուլար, մայրը անոր քով դնաց և...:
4. — Դպրոց դացող աղան... (ի՞նչ կ'ընեմ):
5. — Պէտքերս և Արշալիր կը կառէին, անոնց հայրը (ի՞նչ ըրաւ, ի՞նչ ըսաւ):

4. Կէսերուն տեղ պատշաճ քաղաք դրէք. Յաղագրութիւն մը գոր չէիք լուսար, կը կոչուի... յաջորդութիւն: 2. Գործ մը որ փոսնդ կը ապաւնայ... է, կ'ըսուի: 3. Զարմար մը որ չյաղթուիր... է: 4. Մարդ մը որ չգծար... է: 5. Կոս որ գրուածութիւն չընէ... կ'ըսուի: 6. Եկեղեցի մը որ զմբէթ ունի, կը կոչուի...:

6. — Օգը ցուրտ է, եթէ վերարկուդ հանես...:
7. — Երեկոյին երբ դպրոցէն արձակուիմ...:
8. — Կէս օր է, ոչխարները ծարաւցած են, հովիւը զանոնք...:
9. — Զեռքերդ աղտոտեր են, զնա... (ո՞ւր, ի՞նչ ընելու համար):
10. — Սալորները հասունցեր են, երթանք...:
11. — Երբ որդին մեռնի, մայրը...:
12. — Շապիկդ պատուեր է, պէտք է...:
13. — Նախ խորհէ և ապա...:

11. Եկեղեցին

Եկեղեցին շէնք մ'է (քաղը, փողոցը, ի՞նչ կայ մեջը, ո՞վ կ'երթայ հոն, ի՞նչ ընելու համար: Ի՞նչ կ'ընեմ քանակաւ, զպիտանե՞լ, ժամկո՞չը, եւն):

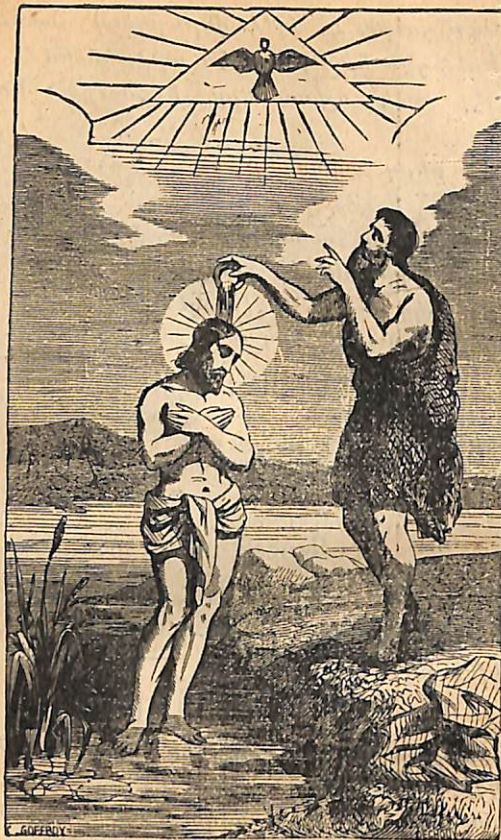
12. Դաւան ու աւար

Դաւան ընդարձակ տեղ մ'է, հոն կան (ի՞նչ քանեմ): Արտին մէջ կ'աշխատի մշակը, (ի՞նչ կ'ընեմ, ուրի՞շ, ուրի՞շ, ի՞նչ գործիքներով):

13. Փոքրիկ Աւանին գլխարկը

1. Զարմարտ Յակոբ փոքրիկ Աւանին գլխարկը վեր նետեց և գլխարկը մնաց... (ո՞ւր):
2. Աւան մեծ վիշտ եւ անձկութիւն կը զգար... (ինչո՞ւ, ինք չե՞ր կրնար գլխարկը ծառէն վար առնել, եւ ինչո՞ւ: Երբ տուն երթար առանց գլխարկի, ի՞նչ պիտի ըսէին):
3. Բայց Լեւոն որ... աղայ մ'էր, ծառին վրայ մագըլցեցաւ, ... (ի՞նչպէս վեր կ'ելնէ): Վերջապէս գլխարկին հասաւ, Աւանին նետեց զայն (ի՞նչ ըսելով):
4. Աւան... (ի՞նչ կ'ընեմ, ի՞նչ կ'ըսեմ Լեւոնին) և միտքը կը դնէ այլ եւս չխաղալ... (որո՞ւ հետ):

5. Ամբողջացուցէք նախադասութիւնները. — ... (շաղկապ մը) մայրը բացակայ է, փոքրիկ Մարիամ տունը կը պահէ: 2. ... (շաղկապ մը) իմանաւ քննութեանց արդիւնքը, հեռացրով կը ծանուցանէմ ձեզ: 3. ... (շաղկապ մը) կարգիդ մէջ առաջին ըլլաւ, պէտք է որ շատ աշխատես: 4. Երանի՜ ճեղքուան (շաղկապ) անոնք պիտի ժառանգեն երկրի արքայութիւնը: 5. ... (շաղկապ) ուզէք, կրնաք զիս փրկել: 6. ... (շաղկապ) յօժարութեամբ չես գործեր, բռնի պիտի գործել տան:

14. Մկրտութիւն

1. Յիսուս կանգնած է . . . (նձր)։ 2. Յովհաննէս Մկրտաւիչ կը մկրտէ զնա . . . (ի՞նչպէս), և ցոյց կուտայ . . . (ի՞նչ), որ (ի՞նչի՞ կերպարանով կ'երեւայ, ո՞ր)։ 3. Երկինքէն կը լսուի ձայն մը որ կ'ըսէ . . . (ի՞նչ)։

Գ. Մարդաբանական տեսակետներ. Պոքոս ծաղիկ կը բաղէ . . . (նձր, ինչո՞ւ)։ 2. Որմնադիրը շարժւում կը պատրաստէ . . . (ի՞նչով, ի՞նչո՞ւ)։ 3. Որտեղ . . . (ի՞նչ առած ուսիւն վրայ) կ'անցնի դաշտերէն . . . (որո՞շ հէտ)։ 4. Կայծորիկը . . . (ե՞րբ) կը փայլի . . . (նձր)։ 5. . . . (ե՞րբ) փարոսները կը զառուռան . . . (նձր, ի՞նչո՞ւ)։ 6. Մանգաղով կը հնձէ . . . (նձր, ի՞նչը, ո՞ր, ե՞րբ, ի՞նչո՞ւ)։

15. Հրահանգ

Աշակերտքի սա հարցումներուն պատասխանէն։

1. Ի՞նչ կ'ընէ շերամը։ — 2. Ծիծեռնակը երբ կը վերագառնայ մեր կողմերը։ — 3. Ո՞րն է այն արհեստագործն որ գիրք կը կազմէ։ — 4. Ի՞նչ կը կոչուի այն մարդն որ իւր հայրենիքէն հեռու կը գտնուի։ — 5. Ե՞րբ այգեկուծ կ'ընեն։ — 6. Ի՞նչ կ'ըսուի այն կենդանին որ կռնակին վրայ կուտկէն ունի։ — 7. Ի՞նչ կ'ընես երբ հիւանդ ըլլաս։ — 8. Քանի՞ դահկանի գնեցիր այն գիրքը զոր կը կարդաս։ — 9. Շարժումն ո՞ր օրը սահմանուած է հանգստեան։ — 10. Ի՞նչ կը պատահի ծովուն վրայ երբ փոթորիկ ըլլայ։ — 11. Ի՞նչ կը տեսնես երբ առաւօտուն արթննալով պատու հանք բանաս։ — 12. Մարդիկ երբ բժիշկի կը դիմեն։ — 13. Քահանան ինչ կ'ընէ երբ մարդ մեռնի։

16. Մեր պարտքը

Մեր պարտքը . . . (ո՞րչափ արածութիւն ունի, ի՞նչ կայ մէջը, ծառեր, բանջարեղէններ, ծաղիկանոց, — Ե՞րբ կ'ոռոգեմք պարտքը)։

17. Շուկայ

Շուկային մէջ կը տեսնեմ . . . (ի՞նչ եւ զո՞վ — ի՞նչ կ'ընեն, ի՞նչ արհեստներ կան, ի՞նչ կը վաճառեն)։

Կերպարը կը չափեն . . . (ի՞նչով)։ Միայն կը կշռեն . . . (ի՞նչով)։ Հատով կը ծախեն . . . (ի՞նչ բաներ)։ Այս ամէնը գնելու համար . . . (ի՞նչ պէ՞տք է)։

18. Նուարդ սեղան կը պատրաստէ

1. Փոքրիկ նուարդ սեղան կը պատրաստէ. խնամով կը փռէ ծածկոցը բոլորակ սեղանին վրայ, այնպէս որ . . .

Դ. Կէտեւում սեղ պատրաստելու գրէք. — 1. Գիրքերու շարքի . . . իսկ մէջ։ 2. Սեղանի սպասները . . . ինչ մէջ կը պահեն։ 3. Ճամբորդներն իրենց պիտոյքը . . . ինչ մէջ գետեղեցին։ 4. Հայրս իւր դրամը կը պահէ . . . ինչ մէջ։ 5. Գիրքին կը լեցնեն . . . ինչ մէջ։ 6. Հացը կ'եփեն . . . ինչ մէջ։ 7. Նորածին մանուկը կը մկրտուի . . . ինչ մէջ։

2. Սեղանին մէջ տեղ պարտաւ կը թողու... (ինչո՞ւ) :
3. Կը սկսի շարել պնակները, բայց զեռեղեւէ առաջ կը նայի թէ... :
4. Ամէն մէկ պնակի քով... (ինչե՞ր) կը դնէ :
5. Պնակներուն տալիս կը շարէ գաւաթները, կանխաւ... (ի՞նչ ընելով) :
6. Յետոյ կ'երթայ... (ի՞նչ) կը բերէ :
7. Այն ատեն կը կանչէ մայրն ու կ'ըսէ. «Մայրի՛կ, եկու՛ր տես թէ...» :

19. Երկու փոքեր

1. Աթոռին վրայ դրուած է... (ի՞նչ) :
2. Երկու աղջիկ՝ մին մեծ եւ միւսը փոքր՝ անոր առջեւ կանգնած են եւ... (ի՞նչ կ'ընեն) :
3. Մեծ աղջիկը... (ի՞նչ ըրած է) :
4. Իսկ փոքրիկն ուշադրութեամբ կը նայի... (ն՞ր, ինչո՞ւ) :

20. Հրահանգ

Սա խօսքերն ամբողջացուցիք :

1. Գիտեմ որ . . . :
2. Կը խոստովանիմ թէ . . . բայց . . . :
3. Մեր գարոյն որ . . . , երէկ բացուեցաւ :

8. Ամբողջացուցէ՛ք նախադասութիւնները. Պարտիզպանը արեւէն կը պահպանէ իւր ծաղիկները որպէս զի . . . : 2. Կղպարներն իւզով կ'օծեն որպէս զի . . . : 3. Փոթորիկի ժամանակ ծառին ասի մի ապաստանիր, որպէս զի . . . : 4. Առաւօտուն սենեկին պատուհանները կը բանամ, որպէս զի . . . : 5. Պիտի վարձատրեմ զրեզ քանի որ . . . : 6. Մարդիկ տուն կը շինեն, որպէս զի . . . :

4. Օրէնքը կը պահանջէ որ . . . :
5. Հայրս որ . . . բժշկուեցաւ :
6. Կ'երեւայ թէ . . . :
7. Կրնայի քեզ ներել, եթէ . . . :
8. Հա՞րկ է յիշեցնել թէ :
9. Հաւատա՛ որ . . . :
10. Աստուած Մովսէսի ձեռք . . . (ի՞նչ ըրաւ, ուսկի՞ց) :
11. Մարմինը կը մեռնի, բայց հոգին . . . :
12. Մինչեւ աղան չի լայ . . . (մայրը ի՞նչ է' ըներ) :
13. Զանգակն հնչելուն պէս . . . :

21. Մարդու մարմինը

Մարդուս մարմինը կը բաղկանայ երեք մասերէ, որք են... :

Հինգ զգայարանքներն են... :

(Ի՞նչ կ'ընենք այժմ, ձեռքով, եւն : Գրե՛ք հիմնականներուն անունը) :

22. Հացագործն

Հացագործն հաց կ'եփէ... (ինչո՞ւ, ինչպե՞ս, ո՞ւր կը քիս, ո՞ւր կ'եփէ) :

23. Ժամացոյցը

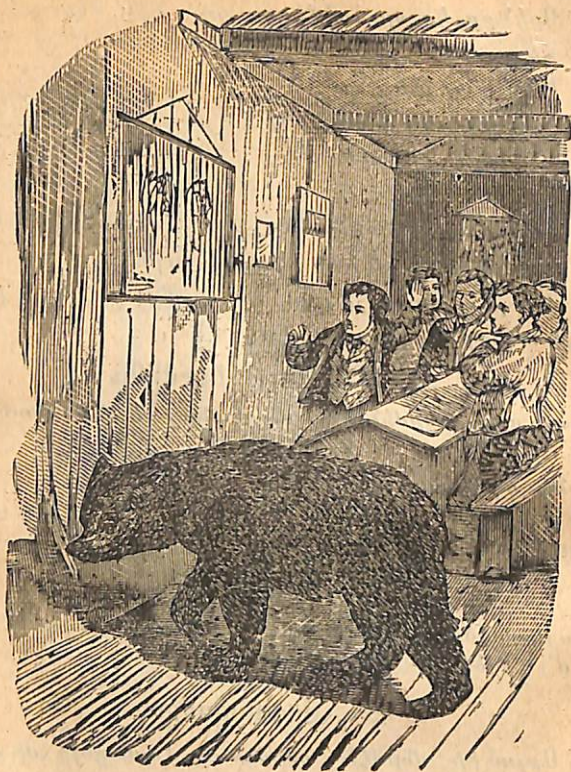
1. Արշաւիր մօրմէն ստացաւ ժամացոյց մը : Մայրը պատուիրած էր... :

2. Արշաւիր որ... (ի՞նչ քերութիւններ կը մղեն զինքը ժամացոյցը բանալու), ժամացոյցը կը բանայ... (ե՞րբ) եւ մէջը կը տեսնէ (ի՞նչ) :

3. Այն ատեն հաճոյք կը զգայ անոր դպչելուն... (ինչո՞ւ) : Ժամացոյցը կը կենայ : (Արշաւիրը ի՞նչպիսի կը զիտնայ քեկեցեր է) :

4. Տղան չափ նեղացաւ այս բանիս համար, վառնզի... (երկու պլաստիկ գոթի) :

9. Յարմար բառը գտէ՛ք. 1. Այն մարդն որ չտեսնէ . . . է : 2. Այն որ չընէ . . . է : 3. Այն որ չխօսի . . . է : 4. Այն՝ որուն մէկ տարր կոտորած է... : 5. Այն՝ որ հետեւ գտնուած բան մը չի տեսնէ . . . : 6. Այն՝ որուն մէկ աչքը միայն կը տեսնէ . . . : 7. Այն՝ որուն կրակը դուրս ցցուած է . . . : 8. Այն՝ որու մարմնոյն մէկ կողմն անզգայ եղած է եւ չշարժիր՝ կը կոչուի . . . : 9. Այն՝ որ աջ ձեռք չունի . . . : 10. Այն որուն մէկ աչքը ծուռ կը նայի . . . : 11. Այն որու զուխը մագ չունի . . . : 12. Այն՝ որ կմկմարով կը խօսի . . . կամ . . . է :

24. Արջը՝ դատարանի մէջ

1. Արջ մը մտած է . . . (ն՛ւր)։ 2. Դատարանին աղաքը զարհուրած . . . (ի՛նչ կ'ընեն, ուրի՛շ)։ Իրենց հանած ազմուկէն արջն ալ վախճալով . . . (ի՛նչ կ'ընեն) 3. Վերջը տղոց մին կը կանչէ (զո՛ւ) որ կուգայ դուրս կը հանէ (ի՛նչը), եւ տղայք նորէն կը շարունակեն . . . (ի՛նչ ընելու)։

10. Գոյականները գտէ՛ք. 1. . . . ի մէջ հրաւորներ կը զարմանալին։ 2. . . . ի մէջ աղաք կը կրթութիւն։ 3. . . . շէնք մ'է ուր ներկայացումներ կը կատարուին։ 4. Կերակուրը կը ծամենք . . . ներքով և կը մարսենք . . . ով։ 5. . . . մէջ կ'աղան ալիւրը . . . ի մէջ կը թխեն և . . . ի մէջ եփելով հաց կը պատրաստեն։ 6. Անոնք որ բրիտանական համար մեռան . . . կամ . . . կը կոչուին։ 7. . . . և . . . ասորեականը Հայ ազգին մէջ ներմուծեցին բրիտանականութիւնը։ 8. . . . Յը ընտելին վար հոսելով՝ կը կազմէ վտակ եւ գետ, յետոյ կ'երթայ . . . ուն մէջ՝ կը թափի։

25. Հրահանգ

Գլխաւոր նախադասութիւնները դրուած են . աշակերտք պարբերութիւններ թող կազմէ պատշաճ շաղկապները դնելով եւ հարցումներուն պատասխանը գտնելով։

1. Ծնողքս զիս դպրոց զրկեցին (խանի՞ տարեկան եի, ինչո՞ւ զրկեցին)։

2. Գրիտոս աշխարհ եկաւ (ինչո՞ւ)։

3. Գիւղացին ցորեն կը ցանէ (ի՛նչպէս, ինչո՞ւ)։

4. Քահանան պատարագ կ'ընէ (ե՛րբ, ո՞ւր, սեղանն ի՛նչ պէս է, դպիրներն ի՛նչ կ'ընեն, ժողովուրդն ի՛նչ կ'ընէ)։

5. Եղբայրս դպրոց կ'երթայ (ե՛րբ, ուրի՛շ հետ, հոն ի՛նչ կ'ընէ, ի՛նչ դասեր կ'առնէ)։

Ծան. Դատարան այս եղանակաւ ուրիշ նիւթեր կ'առաջարկէ, միշտ ջանալով աշակերտաց հետաքրքրութիւնն արթուն պահելու։ Նաեւ հոգ տանի որ միջանկեալ մասերը գլխաւորին հետ կցելու համար պատշաճ բառերը գտնեն։

26. Գրասեղան

Գրասեղանս . . . (ո՞վ շինած է, ինչի՞ն եւ ի՛նչպէս շինած է, ի՛նչ մասեր ունի այն։ Ի՛նչ կ'ընեն անոր վրայ։ Գորոց ունի՞։ Մէջը ի՛նչ կը դնեն, եւն։

27. Մեր եզները

Մենք ունիմք երկու եզ . . . (ի՛նչպէս են — գոյն, հասակ, եւայլն։ Ի՛նչ մասեր ունի անոց մարմինը։ Ո՞ւր կը բնակին, ի՛նչ կուտեն։ Ի՛նչ բանի կը գործածենք։ Ի՛նչ օգուտ ունին մեզի)։

11. Գտէ՛ք բառերը. 1. Ուրիշ մը իրաւունքը բռնի ձեռք անցունելն է 2. Խոտ կերցնելու համար ոչխարներն արօտավայր տանելը կը կոչուի 3. Բան մը երկու սեղան զրուցելն է 4. Վայրի կենդանի մը կամ թռչուն մը տան մէջ տարելու վարժեցնելն է 5. Իւր շահածէն ստակ աւելցնելն է 6. Կամէն մածուն շինելու գործողութիւնը կը կոչուի 7. Հաւկիթը եփելու համար եռացեալ ջուրի մէջ դնելն է 8. Բացակայ անձի մը վրայ գէշ խօսիլն է

28. Մակոյկը

1. Երկու հոգի նստած են... (ն՛ւր) : 2. Անոնցմէ մին
կը վարէ... (ի՞նչը) : 3. Մակոյկը կը քաշէ (ն՛ւր) : (Աղիքներն
իւնչպիսի են) : 4. Հետուն կը նշմարուին... եւ... :

29. Հրահանգ

Սա խօսքերն ամբողջացուցիք :

1. Ինք չտուած՝ . . . :
2. Լայնին ճար կայ . . . :
3. Ի՞նչ ընեմ աշխարհի մեծութիւնը, քանի որ . . . :
4. Հաստ ու բարակ մէկ գին է, վա՛յ . . . :
5. Մինչեւ հաստը բարակնայ . . . :
6. Երբ տաւն հոգիէ մէյմէկ ոսկի առնեմ . . . (ի՞նչ
կ'ունենամ) :
7. Մարդս մինակ հացով չապրիր, այլ . . . :
8. Մէկ կայ հազար կ'արծէ. հազար կայ . . . :
9. Ես գանձ կ'ըսեմ, դուն . . . :
10. Կերակուրը պատրաստ չէ, ուստի . . . :
11. Մօրուք չունիմ որ . . . :
12. Մկրտիչ բակն իջաւ որպէսզի . . . :
13. Մինչեւ որ չցանես . . . :

30. Աւագ շաբաթ

1. Աւագ շաբաթ երեկոյ Օհնիկ եկեղեցիէն տուն եկաւ
հօրը հետ :
2. Ընթրիքը պատրաստ էր, Օհնիկ տեսաւ սեղանին
վրայ շարուած . . . (իւնչե՛ր) :
3. Մեծ ախորժակ ունէր ուտելու վասն զի . . . :
4. Սեղան նստան ամէնքը, միայն Օհնիկ սաքի վրայ
կեցած . . . (ի՞նչ ըսաւ) : յետոյ նստաւ հօրը քով և ընթրեց :
5. Ընթրիքէն վերջ հրաման տուաւ և գնաց պտուկեցաւ
. . . (ն՛ւր) :
6. Սրտին մէջ ուրախութիւն մը կը զգար . . . (ի՞նչ մտա-
ծեցով) :

31. Ծաղկաբաղ աղջիկներ

- Հ. Ինչ կը տեսնես պտուկերիս մէջ :
- Պ. Կը տեսնեմ . . . որք . . . կը թողմեն : Աղջիկներէ մին
նստած . . . (ի՞նչ կ'ընէ) : Իսկ միւսը . . . (ի՞նչ դիրք ունի)
ձեռքով կը բռնէ գոգնոցը որուն մէջ . . . :
12. Գետէ հինգական բառ սա մասնիկներով.
1. ախան, 2. ային, 3. աւոր, 4. եղեն, 5. եայ, 6. եան :

32. Հրահանգ

Սա խօսքերն անբողոքացեցի:

1. Լաւ է մօտիկ դրացին քան . . . :
2. Գիտակ դասը չէ պատրաստած, ասոր համար . . . :
3. Շողեհաւը պատրաստ է, ուրեմն . . . :
4. Թէ շան հետ ընկերանաս . . . :
5. Ես դեռ հինգ տարեկան էի երբ . . . :
6. Տղադ դպրոց զրկէ որ . . . :
7. Պատին վրայ կը քալէի, յանկարծ . . . :
8. Մազերդ շատ երկնցեր են, գնա' . . . :
9. Բարեկամը գլխուն կը նայի, իսկ թշնամին . . . :
10. Խեղացիին հետ քար կը չէ, անխելքին հետ . . . :
11. Դրացիիդ կով մ'ուզէ որ . . . :
12. Ուրախ եմ որ . . . :
13. Հրանտ կաղամարին դպաւ ե . . . :

33. Պարգեւարաւորութիւնը

Հետեւեալ հասուածն ընթերցանութիւն ընելի ետք քստերն ու խնայակերք մեկնեցիք եւ ստուի զրուած հարցումներուն քերականի եւ գրաւոր պատասխանեցիք: (Այսպէս ևս եւ ուրիշ հասուածներ):

Ա. . . վարժարանի պարգեւարաւորութեան նախորդ օրն էր. մեծ ոգևորութիւն կը տիրէր աշակերտներուն մէջ, և ամենէն յաջողակներն, անոնք որ միշտ ուշադիր եղած էին դասերուն, կը խօսակցէին հետեւեալ աւուր յայտերուն վրայ: «Ի՞նչ ուրախութիւն պիտի զգան ծնողքս, եթէ շատ պարգևներ ստանամ, կ'ըսէր Հրաչեայ: — Հապա իմ ծնողքս, կ'ըսէ Ղևոնդ. տարին ի բուն տքնեցայ որպէս զի կարենամ այս ուրախութիւնը վայելել տալ անոնց: — Բէ՛հ, ըսաւ Հրանտ, որ դատարկապարտ տղայ մ'էր և միայն խա-

13. Գոյականները գտէք. 1. Շատ մը տուներ միանալով կը կազմեն . . . մը 2. Շատ մը զիւղեր միանալով կը կազմեն . . . մը 3. Շատ մ'աւաններ միանալով կը կազմեն . . . 4. Շատ մը բաղարներ միանալով կը կազմեն . . . մը 5. Կառավարութիւնն որ երկրի մը կ'իշխէ, կը կոչուի . . . 6. Պետութեան այն բաղարն ուր կը բնակի թագաւորն, կը կոչուի . . . 7. Քաղաքէն քիչ մը հեռու գտնուող բնակարանները կը կազմեն . . . մը:

ղի վրայ կը մտածէր, այդքան իրարանցումի հարկ չի կայ. քանի մը գիրքի և պատկի համար այնչափ յոգնիլ տքնիլ յիմարութիւնն է: Ես՝ կրցածիս չափ քիչ կ'աշխատիմ, հանգիստս կը նայիմ, մնացածը հոգս չէ:»

Յաջորդ օրն հանդիսաւոր վայրկեանը կուգայ, յաղթականներուն անունը կը հռչակուի. Հրաչեայ և Ղևոնդ շատ մը պարգևներ կ'առնեն. օրուան դիւցազնը անոնք են. ամէն մարդ կը շրջապատէ և կը շնորհաւորէ զիրենք: Հրանտ, ատենելով անոնց այսքան բաղդաւորութիւնը, սրտին մէջ անձկութիւն մը կը գգայ և աչքերն արցունքով կը լեցուին: Այժմ ինքն ալ կը ցանկայ շահելու արժանի ըլլալ մի քանին այն պատկներէն որոց կարեւորութիւնն չէր տար իրեկ: Կը զղջայ տարւոյն մէջ ըրած անհոգութեանն համար և մօրը կը խոստանայ ետանդով աշխատիլ ապագային, սրպէս զի օր մը իւր մայրն ալ առիթ ունենայ պարծելու զուկին յաջողութեանց վրայ:

Աշխատութիւնը հաճոյք կը պատճառէ և ոչ թէ զուարճութիւնը:

34. Հարցումներ

1. Պարգեւարաւորութեան առջի օրն ի՞նչ կ'անցնէր Ա. դպրոցին մէջ:
2. Յաջորդ աշակերտներն ի՞նչ կ'ըսէին իրարու:
3. Անհոգ աշակերտն ինչ կ'ըսէր:
4. Պարգեւարաւորութեան օրն ի՞նչ պատահեցաւ և որոնք յաղթական հռչակուեցան:
5. Հրանտ ի՞նչպէս էր եւ ի՞նչ զգաց, ի՞նչ բանի կը ցանկար, ի՞նչ խոստացաւ մօրն:
6. Ի՞նչ կրնաք հետեւեցնել այս մանրամասն:

35. Հրահանգ

Վերոյիշեալ հասուածն համառօտեցիք:

14. Հետեւեալներուն կցեցէք բառ մը, որ նոյն էակաց եւ աւարկայից արտաբնի մասը կամ պահաւանը նշանակէ.

1. Ընկողին — 2. Զուկին — 3. Կրիային — 4. Հացին և նարինջին — 5. Իշուն — 6. Սոխին — 7. Անկողինին և սեղանին — 8. Գրքին — 9. Դպրոցին և Թուրին — 10. Բարձին և վերմակին — 11. Ակնոցին, Ժխախտին — 12. Օձին — 13. Նամակին — 14. Զիւն — 15. Երեսին — 16. Գլխուն — 17. Մեռելին — :

Գ. ՇՐՋԱՆ

ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

1. Բարի տղան

1. Բարի տղան առաւօտուն արթննալուն պէս (ի՞նչ կ'ընէ) : 2. Ի՞նչ պէս կ'աղօթէ . . . 3. Ի՞նչ կ'ըսէ . . . (գրեցե՛ք այդ աղօթքը) :

2. Ագահութիւն

1. Ագարակի մէջ խնձորենի մը : 2. Ագարակապանն ամէն տարի բնծայ կը զրկէ առ ագարակատէրն : 3. Բայց սա դժգոհ է (ի՞նչո՞ւ) և իւր այգին փոխադրել կուտայ ծառը որ կը չտրնայ . . . (ի՞նչո՞ւ) : 4. Զգլու՛մ ագարակատիրոջ (խօսեցուցե՛ք զինքը) : 5. Բարոյական :

3. Գիւղացին եւ ակնոցը

1. Ծերերն ակնոց կը դորձած են կարգալու համար : Գիւղացի մը ուզելով ակնոց մը գնել (ի՞նչո՞ւ) . . . կ'երթայ . . . (ն'ըր) : 2. Ակնոցավաճառը շատ մը ակնոցներ կը ցուցնէ : Գիւղացին չհաւնիր : 3. Ակնոցավաճառը սրտնեղած՝ կ'ըսէ. «Բարեկամ, գուցէ կարգալ չէք գիտեր» : 5. «Եթէ կարգալ գիտնայի . . .» :

4. Վահրամի առաջին նամակն

առ իւր հօրեղբորդուսրն

1. Տեղ, թուական և վերնագիր : 2. Վահրամ կ'ըսէ թէ իւր առաջին նամակն է այս : Հիմա նամակ գրելու համար պէտք եղածներն ունի . . . : 3. Կը յիշէ այն պատուէրներն զորս երէկ տուաւ գաւառոտն նամակագրութեան մասին : 4. Վահրամ կ'ըսէ մտածէ թէ նամակ մը ի՞նչ պէս վերջացնելու է : Իւր հօրեղբոր աջկան յարմար ձեւը կը գտնէ վերջապէս Ստորագրութիւն : 5. Հասցէ :

15. Սա խօսքեր ամբողջացուցէ. 1. Աշխատե՛ք և խնայե՛ք երկաւորութեամբ ատեն, որպէս զի . . . 2. Անձանձ քոյս մը բերանդ ամենիւն չես, գուցէ . . . 3. Դուն ուրիշներուն հոգեկի եղիր, որպէս զի . . . 4. Դժբաղդները մի՛ ծաղրիր, գուցէ օր մը . . . : 5. Սա ճերմակեղէնները տար փռէ եւ մի՛ ծոգվեր, մինչեւ որ . . . : 6. Մրցանակ չկրցայ առնել, Թէպէտեւ . . . : 7. Մրցանակ չառաւ, անոր համար . . . :

Ծ. Առիւծն ու մուկը

1. Մուկերը կը զրօնուեն. անոնցմէ մին առիւծին թաթերուն մէջտեղ կը մնայ : 2. Առիւծը կրնար . . . բայց վեհանձնարար թողուց զայն : 3. Ուրիշ օր մ'առիւծը ցանցի մէջ կը բռնուի . — տանջանք և մահչիւնք : 4. Մկնիկն օգնութեան կը հասնի և կ'ազատէ . . . (ի՞նչ պէս) : 6. Բարոյական :

6. Մահ Արէլի

1. Ազամ երկու որդի ունէր . . . : Արէլ՝ հովիւ և Կայէն՝ երկրագործ : 2. Արէլի զոհերն Աստուծոյ հաճելի էին : 3. Կայէն կը նախանձի և կը սպաննէ եղբայրն : 4. Անէ՛ծք Աստուծոյ : 5. Ի՞նչ եղաւ Կայէնի վախճանը :

7. Կուժը

1. Թագաւոր մը բազմաթիւ հեռեւորդներով ոսկերչի մը խանութ կ'երթայ գոհարեղէններ գնելու : Դուրս ելնելու վրայ էր, երբ վաճառականը դադար կ'իմացնէ անոր թէ հեռեւորդներէն մին մատանի մը գողցած է (խօսեցուցե՛ք վաճառականը) : 2. Թագաւորը նորէն խանութ կը մտնէ և կը հրամայէ աւազով լի կուժ մը բերել (խօսեցուցե՛ք թագաւորը) : 3. Յետոյ իւր հեռեւորդները կը հրաւիրէ գալ կարգաւ միտել իրենց ձեռքն աւազին մէջ : (ըսե՛ք, ի՞նչո՞ւ այսպէս կ'ընէ) : 4. Մատանին կը գտնուի : 5. Բարոյական :

8. Տօնի առթիւ շնորհաւորութիւն

առ մեծ հայրն

1. Տեղ, թուական և վերնագիր : 2. Երեք տարի չկայ որ դպրոց կ'երթամ . . . : 3. Գիրս քիչ մը խոշոր է, բայց

16. Գոյականները գտէ՛ք. (պատասխաններն ամբողջ պարբերութիւն պէ՛տ է ըլլան) : 1. Ի՞նչ կը կոչուի այն մարդն որ երկիր մը կը կառավարէ : 2. Այն որ գէնը կը կրէ : 3. Այն որ բանակի մը կը հրամայէ : 4. Այն որ զօրք կը վարէ : 5. Այն որ ժողով մը կը վարէ : 6. Այն որ պետութեան մը խորհուրդներուն կը մասնակցի : 7. Այն որ ծագութենէ վերջ պետութեան զլխաւոր պաշտօնն ունի : 8. Այն որ բաղադրի մը գործերը կը վարէ : 9. Այն որ դպրոց կամ հանրային շէնք մը կը վարէ : 10. Այն որ պետութեան մը քով ուրիշ պետութեան մը ներկայացուցիչն է : 11. Այն որ ուրիշի մը գործերը կը կատարէ : 12. Այն որ ուրիշի մը զրկուած է գործի վրայ բանակցելու համար :

16. Կաղանդի առթիւ նամակ առ կնիստայրն

1. Տեղ, թուական և վերնագիր: 2. Այսպիսի հանգիստն օր մը ձեր կնքածօր շնորհաւորական նամակ գրել պարտք կը համարիք և նամակագրութեան գրքէն այնպիսի նամակ մ'օրինակելով զրկել փորձուեցաք . . . : 3. Սակայն նախամեծար կը սեպէք որ դադարաւորները ձեզմէ բղխին: Նոր տարւոյ առթիւ շնորհաւորութիւններ: 4. Ի՞նչ գրելու էք ձեր ծնողաց կողմէ: 5. Վերջաւորութիւն և ստորագրութիւն: 6. Հասցէ:

17. Այիւրոն ու ընծառիւծը

1. Սկիւռ մը ծառին վրայէն կ'իյնայ ընծառիւծի մը թաթերուն մէջտեղ: Ընծառիւծը կ'ըսէ անոր. «Կը շնորհեմ կեանքդ եթէ ըսես թէ ինչո՞ւ այդքան զուարթ ես:» 2. Սկիւռը կը խոստանայ պատասխանել, եթէ ընծառիւծը թոյլ տայ որ ծառին վրայ ելնէ (խօսեցուցե՛ք զիւրեմք): 3. «Ձուարթ եմ, վասն զի խիղճս հանգարտ է» (ընդդայնեցե՛ք այս խօսքերը): Ընդհակառակն ընծառիւծը տխուր է վասնզի . . . : 4. Բարոյական . . . :

18. Աջ ու ձախ ձեռքեր

1. Աջ ձեռքն հպարտութեամբ կը թուէ ծառայութիւններն զորս կը մատուցանէ մարդուն, եւ կը մեղադրէ ձախ ձեռքին անգործութիւնը: 2. Ձախն ինքզինք պաշտպանելով կ'ըսէ թէ մարդիկ քիչ կը թուրթիւն կուտան իրեն եւ թէ, այսու հանգերձ, ինքն ալ կըրցածին չափ օգուտներ կ'ընծայէ . . . : 3. Կեղրակացնէ կոչում ընելով միաբանութեան ոգւոյն:

19. Բաբելոնի աւաւաւակը

1. Նոյի երեք որդիներն: Անոնց սերունդները կը բազմանան և կը ցրուին: 2. Իրարմէ բաժնուելէ առաջ, կ'ուզեն

19. Ածականներ վերացեալ անուան փոխեցե՛ք. ձմարիտ, բարի, չար, տղեղ, գեղեցիկ, ազնիւ, Թարմ, պարզ, սպիտակ, ծաղրածու, տաք, համակիր, անուշ, հետաքրքիր, անզուժ, Թու, Թանձր, զուարթ, զորունայ, բարձր:

աշտարակ մը շինել որուն ծայրը . . . : 3. Սկսան հսկայ ձեռնարկն . . . : 4. Աստուծոյ պատիժը, լեզուներու խառնակութիւնը:

20. Աղջիկ մ'իւր եղբօր (նամակ)

1. Տեղ, թուական և վերնագիր: 2. Ձմեռը կը մօտենայ և Ձարուհի կը ցաւի եղբօրը վրայ որ դպրոցին մէջ կը մսի գուցէ: 3. Կը ծանուցանէ թէ չորս զոյգ բրդէ գուլպայ կը շնորհէ: 4. Կը խնդրէ եղբորմէն յիշել քոյրն, երբ գուլպայներն հագնի: 5. Կը յանձնարարէ որ երբ մաշին, զանոնք իրեն վերադարձնէ ծակերը լեցնելու համար: 6. Գորովալից վերջաւորութիւն և ստորագրութիւն: 7. Հասցէ:

21. Գանձանակը

1. Փոքրիկ Գէորգ բարի և աշխատասէր էր: Հայրն ամէն շաբաթ քառասուն փարա կուտար անոր: Գէորգ խնայասէր էր . . . : 2. Տարւոյն վերջը կը բանայ իւր գանձանակն, յուսալով անոր մէջ գտնել . . . : 3. Չարմանալի՛ բան, մէջը հարիւր դահեկան կար . . . : Ծնողքն, առանց բան մ'ըսելու, խնայած ստակին վրայ . . . դահեկան աւելցուցեր էին . . . : 4. Գէորգ նոյն գումարով . . . :

22. Սանդուղը

1. Սանդուղի մը վերի աստիճանները արհամարհանքով կը խօսին ստորին աստիճաններուն հետ (խօսեցուցե՛ք): 2. Խեղացի մէկը վեր ի վայր կը դարձունէ սանդուղը . . . : Հետեւանք . . . : 3. Մարդկային կեանքի մէջ ալ նոյնը կը պատահի շատ անգամ. երջանիկ և դժբաղդ անձեր — հարուստ և աղքատ . . . : 4. Բարոյական:

20. Սա խօսքերն ամբողջացուր երկուդակիան նախադասութիւններով: 1. Ձուրն որ . . . ժայռը կը փորէ: 2. Այն որ . . . հրաշալի բաներ կը գործէ: 3. Մի մտերմանար այն անձին հետ զոր . . . : 4. Ուսմունք և գիտութիւն այնպիսի հարստութիւններ են զորս . . . : 5. Մեր ճշմարիտ բարեկամներն անոնք են որ . . . : 6. Նա որ չգիտեր հրամայել . . . : 7. Աստղերն որ . . . մեզ կը պատմեն Աստուծոյ փառքը:

23. Երկու մուրացկաններ

1. Գարուն է... (ըսեք թե ի՞նչ կը պատահի գարունը): Ճամբու մը եզրը կոյր ծերունի մը կը մուրայ: 2. Ուրիշ մուրացկան մը որ կոյր չէ անոր մօտէն կ'անցնի: Ինք կարող է բնութեան գեղեցկութիւնը տեսնել եւ վայելել: 3. Գթալով կոյրին որ... կը հանէ անոր կուտայ տասը փարան զոր քիչ մ'առաջ իրեն տուեր էին:

24. Ներսէս առ Խորէն (նամակ)

1. Տեղ, թուական եւ վերնագիր: 2. Ներսէս իւր զմելինը կորսնցուցեր է: 3. Լաւ զմելիներ քաղաքը կը գտնուին: 4. Կը խնդրէ Խորէնէն հատ մը գնել: Ուզած զմելինը կը նկարագրէ: 5. Խորէն նամակաբերին հետ պիտի զրկէ զմելինը: 6. Շնորհակալութիւն եւ բարեկամական զգացումներ: 7. Հասցէ:

25. Գէտ օր մը

1. Դպրոց երթալու վայրկենին, Յովհաննէս, որ ծոյլ տղայ մ'է, կ'ըսէ թէ հիւանդ է...: Մայրը կը թոյլատրէ դպրոց չերթալ եւ պառկիլ: 2. Նախաճաշի ժամուն Յովհաննէս չատ կը փափաքի անկողնէն ելնել (իճնո՞ւ), բայց մայրը խոհեմութիւն սեպեց թոյլ չտալ: 3. Ժամը տաւն է. Յովհաննէս ձանձրացած՝ աաղտկացած է (իճնո՞ւ): 4. Մայրը դեղ կը բերէ. Յովհաննէս կը խոստովանի թէ սուտ է: Դուք ալ Յովհաննէսին պէս ընել կուզէ՞ք:

26. Աբրահամին գոհը

1. Աստուած կ'ուզէ փորձել Աբրահամի հնազանդութիւնը եւ կը պատուիրէ... (ի՞նչ): 2. Հին դարերուն զոհերը: 3. Աբրահամ առաւ Իսահակն եւ ողջակէզին համար փայտ: Լեռնէն վեր կ'ելնեն (խօսեցուցե՞ք զիրենց): 4. Փայտակոյտ: Հրեշտակին ձայնը: Մացառէն կախուած խոյր:

21. Գոյականները գտէ՛ք. 1. Քրիստոնեայները կ'աղօթեն... մէջ, բողոքականները... մէջ, հրեայները... մէջ: 2. Հին դարերու կուսակալները կ'աղօթէին... մէջ: 3. Բժիշկ մը որ ակույ կը բուժէ, կը կոչուի...: 4. Մարդ մը որ վեր կը բուժէ, կը կոչուի...: 5. Մարդ մը որ ներկով ու վրձինով նկար կը շինէ կտաւի վրայ, կը կոչուի...: 6. Իսկ այն որ լուսոյ ազդեցութեամբ եւ մեքենայի մը միջոցով պատկեր կը հանէ, կը կոչուի...:

27. Շփացած տղան

1. Խոսքով հրաման կը խնդրէ մօրմէն, երթալ Աւագենց տունը Գրիգորին հետ խաղալու (խօսակցութիւն): Մայրը չհաւանիր, վասն զի Գրիգոր չփացած տղայ մ'է: Խոսքով չգիտեր թէ ի՞նչ ըսել է «չփացած», սակայն կը հնազանդի: 2. Երեկոյին, պարտեզը, Խոսքով կը տեսնէ խաղողի երկու ողկոյզ որոց մին սկսած էր փսխիլ (նկարագրեցե՞ք): 3. Խոսքով մօրը կ'առաջարկէ փրցնել փսխող ողկոյզը: Պատճառը կ'ըսէ: 4. Մայրը, առիթէն օգտուելով՝ կը բացատրէ թէ ի՞նչ է չփացած տղան: Բաղդատութիւն տղայոց եւ ողկոյզներու:

28. Նոր տարւոյ առթիւ որդի մը կը գրէ իւր ծնողաց

1. Տեղ, թուական եւ վերնագիր: 2. Կը փափաքէի ձեզ մօտ ըլլալ այնպիսի օր մը... (իճնո՞ւ, ի՞նչ խոստումներ պիտի ընե՞իք...): 3. Ինչ որ անձամբ չեմ կրնար, կը փութամ գրով...: 4. Շնորհակալութիւնք եւ բարեմաղթութիւնք: 5. Վերջաւորութիւն եւ ստորագրութիւն: 6. Հասցէ:

29. Կարգապահութիւն

1. Սօֆի որ կարգապահ տղջիկ մ'է, առանց դժուարութեան կրնայ գտնել իւր պիտոյքները դպրոց երթալու միջոցին... իւր սենեկին մէջ կարգ կանոն կը տիրէ...: 2. Արմենակ որ կարգապահ չէ, գրքերն ու գլխարկը փնտռելով (նկարագրեցե՞ք) ժամանակ կը կորսնցնէ, ուշ կը մնայ դպրոցէն: 3. Եզրակացութիւն:

30. Յափրացած տղան

1. Սեղանի վրայ են. Աւետիս կերակուրներն իւր ճաշակին յարմար չգտներ (նկարագրեցե՞ք): 2. Հօրեղբայրը՝ Գասպար՝ անոր այս թերութիւնն ուղղելու համար ութ օրի չափ դիւղ կը տանի զայն: 3. Աւետիս չուզեր ուտել ոչ մսեղէն կերակուրներն եւ ոչ բանջարեղէններն. հօրեղբայրն անոր կամքին կը թողու... (խօսակցութիւն): 4. Աւետիս անուշեղէն կ'ուզէ, հօրեղբայրը կը մերժէ եւ միայն պատառ մը հաց կուտայ: 5. Յաջորդ օրն Աւետիս ամէն բանի հաւանիլ կը սկսի:

22. Գտէ՛ք երկգրական բառ սա մասնիկներով:

1. որդ, 2. ուրդ, 3. ոց, 4. անոց, 5. արան, 6. ստան

31. Խառած ձուկերը

1. Ձարեհ կարմիր ձուկեր ունի զորս կը խնամէ: 2. Ձմեռ առաւօտ մը, որպէս զի ձուկերը չմսին, բղուկին մէջ տաք ջուր կը լեցնէ: 3. Ձուկերը կը մեռնին (նկարագրեցեմ): 4. Յակոբ միտքը կը դնէ ուրիշ անգամ խորհուրդ հարցնել իւր մեծերուն:

32. Նամակ առ քնկերունին

1. Տեղ, թուական եւ վերնագիր: 2. Նուարդ գիրք մը կը խնդրէ Արաքսիէն կարդալու համար: 3. Կը խոստանայ մաքուր պահել եւ չուտ ետ դարձնել: 4. Մտերմական խօսքեր վերջաւորութեան և ստորագրութիւն: 5. Հասցէ:

33. Եսաւ եւ Յակոբ

1. Իսահակին երկու որդիները: Ինչպէ՞ս էին բնութեամբ եւ մարմնով: 2. Եսաւ որսէ կը դառնայ, անօթի է: 3. Ոսպնածանը՝ անդրանկութեան փոխարէն: 4. Ի՞նչ էր անդրանկութիւնը հին դարերու մէջ:

34. Ի՞նչ կը սովորեցնէ ժամացոյցին փոքրիկ սլաքը

1. Պաղտիկ՝ մօրը ժամացոյցը դիտելով՝ կը զարմանայ որ փոքրիկ սլաքին առաջ երթալը չտեսներ (խօսակցութիւն): 2. Մայրը կ'ըսէ թէ փոքրիկ սլաքն յարատեւութեան դաս մը կուտայ...: 3. Անոր դանդաղ ընթացքը կը բաղդատէ դպրոցին մէջ Պաղտիկին քիչ քիչ յառաջդիմելուն: 4. Այս բաղդատութեան վրայ օրինակներ կուտայ. բոլորներէն վայրկեաններ եւ ժամեր առաջ կուգան. փոքրիկ դրամներով... (ի՞նչ առաջ կուգայ): Զուրի կաթիլներով...:

23. Կէտերուն հեղ երկուրդականներ դիր: 1. Լաւ ծանցիր այն մարդն որուն...: 2. Կորեկից եղիր այն մարդուն որուն...: 3. Երջանիկ է այն մարդն որ...: 4. Այնպիսի ունակութիւններ ունիս որոցմէ...: Այնպիսի ունակութիւններ ունիս զորս...: 6. Այնպիսի բարեմասնութիւններ ունիս որք...: 7. Օգտակար չէ այն գործն որով...: 8. Ուսումը որոյ... պիտի հարթէ բոլ առջեւ կենաց ցամաքն:

35. Վարդունիին աղօթքը

1. Վարդունի չորս տարեկան է. մայրը կը պատուիրէ անոր աղօթել եւ մեծ մայրիկին երկար կեանք մաղթել: Վարդունի կ'ուզէ մաղթել որ մեծ մայրը նորէն մատղաշանայ: Մայրը կը պատասխանէ թէ այդ խնդրուածքը չկրնար կատարուիլ (խօսակցութիւն): 2. Վարդունի կը հարցնէ թէ ի՞նչ է մեռնիլ: Մայրը կը բացատրէ եւ կը հետեւցնէ թէ պէտք է թոռնիկներն իրենց մեծ մայրն օր ըստ օրէ աւելի սիրեն:

36. Աւակիւրս մը դասասուին (նամակ)

1. Տեղ, թուական եւ վերնագիր: 2. Ձեզ դէմ անվայել վարմունք ունեցայ երէկ (ըսէք ի՞նչ պարագայներու մէջ): 3. Ամօթահար եմ... (ցաւ եւ զղջում): 4. Ներողութիւն կը հայցեմ եւ կը խոստանամ...: 5. Վերջաւորութիւն: 6. Հասցէ:

37. «Փունջը երկու դանեկան է»

1. Եկեղեցւոյ դուռը կին մը մանիշակ կը ծախէ: Փոքրիկ աղջիկ մը փունջերէն հատ մը կ'առնէ և մէկ դահեկան կուտայ: 2. Մանիշակավաճառը կոշտ կերպով կ'ըսէ թէ «հատը երկու դահեկան է»: 3. Աղջիկը միտքը կը փոխէ եւ քառասուն փարան աղքատի մը կուտայ:

38. Բարեսիրտ բժիշկը

1. Գործաւորի մը կինը բժշկին խորհուրդ հարցնելու գայ: Ծարտար եւ անուանի բժիշկներուն վարձքը սուղ է...: Կինն ակնածանօք սեղանին վրայ մէճիտիյէ մը կը դնէ իւր վարձք խորհրդակցութեան: 2. Բժիշկը կը կանչէ զնա. կնոջ կասկածը (ի՞նչը): 3. Մէճիտիյէն ետ տալու պատրուակով բժիշկն անոր չորս ոսկի կուտայ (կիկը կը յուզուի):

24. Տրուած սահմաններուն համապատասխանող բառը գտէ:

1. Մարդ մը որ պարզ և քիչ կերակուրներով կը բաւականանայ: 2. Կլիմայ մը որ ոչ շատ տաք է ոչ ալ շատ ցուրտ: 3. Բան մը որ չշարժիր: 4. Պաշտօնեայ մը որ ժողովրդեան համարումը կը վայելէ: 5. Մարդ մը որ ստակը շատ կը սիրէ: 6. Քաղաք մը որուն վաճառականութիւնը շահաւէտ է: 7. Քաղաք մը որ ծովուն եզերքը կառուցուած է: 8. Բերդ մը որ չկրնար առնուիլ: 9. Տեղ մ'ուր դուռար է ելնել: 10. Իրաւունք մը զոր կապտել կարելի չէ:

39. Իսահակի օրհնութիւնը

1. Իսահակ ծերացած : Օրհնութիւն տալ կ'ուզէ Եսա-
ւին : 2. Ռեբեկայի հնարքը : Յակոբ կ'առնէ օրհնութիւնը :
2. Բարկութիւն Եսաւի եւ վրէժխնդրութեան որոշում :
Յակոբ Միջագետք կը փախչի որպէս գի . . . :

40. Կնքահայր մը իւր սանին (նամակ)

1. Տեղ, թուական եւ վերնագիր : 2. Կ'ըսէ թէ սանն
այցելութեան եկած է իւր տօնին օրն եւ փունջ մը բերած
է : Կը ցաւի որ ինք բացակայ գտնուած է եւ չէ կրցած
տալ ընծայներն զորս պատրաստած էր իւր սանին համար
(ի՞նչ ընծայներ) : 3. Կը հրաւիրէ այս ինչ օրը նորէն երթալ
հանդերձ ընտանեօք եւ հաճոյալի օր մ'անցունել (ի՞նչ
գրասանֆներ որոշուած են) : 4. Բարեւներ ամբողջ ընտա-
նիքին : Համակրալից վերջաւորութիւն եւ ստորագրութիւն :
5. Հասցէ :

41. Ագռան ու կուծր

1. Ագռան մը շատ ծարաւի էր : Կուծ մը կը տեսնէ
որուն երեք չորրորդ մասը ջրով լի էր : Կտուցը մէջը կը
մտէ, բայց չհասնիր : 3. Կտուցով կուծը կտորել կը փորձէ,
բայց չյաջողիր : 3. Կը ջանայ կուծը տապալել — ի զո՛ւր
. . . : 4. Վերջապէս խիճ կը լեցնէ կուծին մէջ, ջուրը կը
բարձրանայ, այն ատեն կրնայ խմել : 5. Բարոյական :

42. Ուկրամոյին պաշիծը

1. Տրդատ որկրամուլ մ'է : Օր մը տունը մինակ կը
մնայ եւ մառանը կը մտնէ խնձոր ուտելու համար : 2.
Դուռը կը փակուի հովէն : 3. Տրդատ կ'ազազակէ . քանի մը
ժամ ետք, մայրը կուգայ եւ կ'ազատէ : 4. Ի՞նչ կ'ըսէ տղուն :

25. Հետեւեալ մասնիկներով հինգական բառ գտէ :

1. իկ, 2. ակ, 3. ուկ, 4. ցի, եցի կամ ացի, 5. ցու, 6. երէն :

43. Վաղը

1. Նշան, դպրոցէն արձակուելէ ետք, կը սկսի խաղալ,
փոխանակ իւր դասերուն աշխատելու : Մօրը կ'ըսէ թէ
ընթրիքէն վերջ պիտի պատրաստէ դասերը (խօսեցուցե՛ք) :
2. Ընթրիքէն վերջ մօրեղբայրը՝ Թովմաս էֆէնտի եւ որ-
դին՝ Նիկողոս այցի կուգան : Նշան եւ Նիկողոս միասին կը
խաղան : 3. Միւս առաւօտ Նշան ուշ կ'արթննայ : 4. Դա-
սերը պատրաստ չեն : Նշան կը պատժուի եւ կը ստիպուի
կիրակի օրը տունը մնալ ետ մնացած դասերն ամբողջացը-
նելու համար : 5. Բարոյական :

44. Նամակ առ բժիշկին

1. Տեղ, թուական եւ վերնագիր : 2. Հայր մը կը խնդ-
րէ բժիշկէն գալ տեսնել իւր հիւանդ աղջիկն (ըսե՛ք թէ ի՛նչ
հիւանդութեան քննուած է) : 3. Բժիշկը կարելի եղածին չափ
չուտ գալու է : 4. Բարեւներ և ստորագրութիւն : 5. Հասցէ :

45. Թագաւորն ու պանդոկապէսն

1. Թագաւոր մը կառքով կը ճամբորդէ . պանդոկ մը
կ'իջեւանի ձիերը փոխել տալու համար : Երկու հաւկիթ բե-
րել կուտայ եւ կ'ուտէ : 2. Մեկնելու պահուն մանկաւիկ
մը կուգայ գանգատիլ թէ պանդոկապետը քսան ոսկի կ'ու-
զէ երկու հաւկիթին համար : 3. Թագաւորը կանչել կու-
տայ պանդոկապետն և բացատրութիւն կ'ուզէ (խօսեցու-
ցե՛ք) : Պանդոկապետը կ'ըսէ թէ իրաւ որ հաւկիթը հազ-
ուագիւտ բան մը չէ, բայց թագաւորներն հազուագիւտ
են : 4. Թագաւորը կը վճարէ քսան ոսկին :

46. Յովսէփ գեղեցիկ

1. Յակոբ Նահապետ տասներկու որդի ունէր . Յովսէփ
ամենէն աւելի կը սիրուէր : Ծաղիկ պատմուճան : Նախանձ

27. Գոյականները գտէ. 1. Թագաւորը տարուէ տարի գումար մը կ'առնէ
իւր հպատակներէն . այդ գումարը կը կոչուի . . . կամ . . . : 2. Զինուորները
կը ստանան . . . : 3. Թեմի մ'եպիսկոպոսներն կը հաւաքեն . . . : 4. Պաշտօն-
եայ մ'աշխատութեան փոխարէն կը ստանայ . . . : 5. Ուրիշի մը տունը բնա-
կելու համար կը վճարեն . . . : 6. Բանւորները կ'առնեն . . . : 7. Անոնք որ
ամսականով կը գործեն, կը ստանան . . . : 8. Իսկ անոնք որ տարեկանով վար-
ձեալ են, կը ստանան . . . :

եղբայրներուն, մանաւանդ Յովսէփի երկու երազներուն համար: 2. Եղբայրները խաշնարածութեան գացած են, Յովսէփ կը զրկուի լուր բերելու: 3. Հոն Իսմայէլացի վաճառականներու կը ծախուի: 4. Մաղկեայ պատմութեանն արիւնաթաթախ: Սաստիկ վիշտ եւ ողբ Յակոբի:

47. «Ի՛մա է.» — «Մե՛րն է»

1. Աննիկ եւ Մաննիկ, երկու փոքրիկ բարեկամուհի, պէպէքի մը հետ խաղալ կ'ուզեն. մէկ պէպէք միայն կայ որուն համար վէճի կը բռնուին: 2. Պէպէքն երկու կտոր կ'ըլլայ: 3. Երկու աղջիկներ կը զոյճան իրենց ըրածին վրայ:

48. Վնասման պայմանաժամն յետաձգելու համար

1. Տեղ, թուական եւ վերնագիր: 2. Ագարակապան մը կը խնդրէ ագարակատիրոջմէն ներողամիտ ըլլալ անոր համար որ դեռ չէ կրցած վճարել անցեալ տարուոյ վարձքէն մնացած երկու հազար դահեկանը: 3. Այս յապաղման պատճառներն յառաջ կը բերէ (գտէք պատճառները): 4. Կը խնդրէ ագարակատիրոջմէն սպասել մինչեւ որ վաճառուի ընթացիկ տարուոյ հունձքը (ընդհանրեցէք): 5. Կանխաւ շնորհակալութիւն կը յայտնէ. յարգանաց ձեւ: 6. Վերջաւորութիւն եւ ստորագրութիւն: 7. Հասցէ:

49. Էֆէնսիին կօճիկները

1. Էֆէնտին իւր կօշիկները կ'ուզէ սպասաւորէն: Կօշիկները կը բերուին, բայց ցեխոտ են: Էֆէնտին դիտողութիւն կ'ընէ, իսկ սպասաւորը կը պատասխանէ թէ կէս ժամ վերջ նորէն պիտի աղտոտին (խօսեցուցէք): Էֆէնտին կօշիկները կը հագնի եւ կը պատրաստուի դուրս ելնելու: 2. Սպասաւորը ճաշարանին բանալին կ'ուզէ կերակուր ուտելու համար: Էֆէնտին չտար, սպասաւորին յառաջ բերած պատճառը կրկնելով . . . : 3. Սպասաւորը այս դէպքէն խրատուելով . . . :

28. Յարմար բառը գտէք. 1. . . . կը կոչուի այն մարդն որ կերպով մը ուրիշին ունեցածը կ'իւրացնէ: 2. . . . կը կոչուի այն՝ որ քաղաքներէ հեռու գողութիւն կ'ընէ: 3. . . . կը կոչուի այն որ ծովու վրայ գողութիւն կ'ընէ: 4. . . . կը կոչուի այն՝ որ յարձակմամբ եւ սպանմամբ կը կողոպտէ: 5. . . . կը կոչուի այն՝ որ արգիլուած բան մը մտնէ կը փախցնէ: 6. . . . կը կոչուի այն՝ որ կեղծ դրամներ կը շինէ: 7. . . . կամ . . . այն՝ որ խաբելով խարդախելով գողութիւն կ'ընէ: 8. . . . կը կոչուի այն՝ որ փողոցին մէջ ուրիշէն բան մը կը շորթէ:

50. ձեմարսապէս թանկագին փառերը

1. Ստեփան (12 տարեկան) որ մշաղացի մը տղայ է, գիւղէն քաղաք եկած միջոցին կը հանդիպի դեռատի եւ հարուստ տիկնոջ մը, որ ամուսնոյն հետ կը պտտէր: Ստեփան տիկնոջ արդուզարդը տեսնելով՝ կը զմայլի, մանաւանդ թանկագին օղերուն համար: 2. Տիկինը կ'ըսէ թէ այն քարերը շատ սուղ են: Ստեփան կ'ըսէ թէ իւր հօր ջաղացքին քարերը աւելի լաւ են (ընդհանրեցէք): 3. Տիկինը դժգոհ է, բայց ամուսնին համակարծիք է Ստեփանին:

51. Զիերը

1. Զի մը արտին մէջ արօր կը քաշէ եւ ախօսներ կը բանայ (նկարագրեցէք): 2. Ուրիշ երկու ձիեր, չքեղազարդ ու սիրուն (նկարագրեցէք), որք մերձակայ մարգագետին մէջ կ'արածուին, զայն կը ծաղրեն իւր ստորին աշխատութեանց համար (խօսեցուցէք): 3. Աշխատասէր ձին կը պատասխանէ թէ ի՛նքն է որ վարսակ եւ յարդ կը բուսցնէ անոնց համար (խօսեցուցէք):

52. Պարսապանէն առ պարսաւէրն (նամակ)

1. Տեղ, թուական եւ վերնագիր: 2. Կը յիշեցնէք թէ քանիցս խոստացած է վճարել պարտքն, սակայն չէ կատարած իւր խոստումը: 3. Բարեկամութեան սիրոյն համար համբերեցիք ցարդ . . . , սակայն դուք ինքնին դրամական նեղութեան մէջ էք . . . : Ուստի շնորհակալ պիտի ըլլաք եթէ անյապաղ վճարէ: 4. Ուրիշ անգամ ալ այսպիսի ծառայութիւններ ընել կը խոստանաք: 5. Վերջաւորութիւն եւ ստորագրութիւն: 6. Հասցէ:

29. Այլեւայ խումբեր նամակող բառերը գտէք. 1. Անասուններու, 2. եղբոր, 3. խոզերու, 4. այծերու, 5. գայլերու եւ շուներու, 6. ձուկերու, 7. թռչուններու, 8. ագռաւներու, 9. կռունկներու, 10. աստղերու, 11. ծաղիկներու, 12. խոտի, 13. յարդի, 14. հողի, 15. ջուրի, 16. վայրի կենդանիներու, 17. զօրքերու, 18. տղոց, 19. գիտուններու, 20. ոչխարներու, 21. մարդերու, 22. գոնիկ, սինքր մարդերու, 23. գողերու՝ խուժուածներու, 24. երեսփոխաններու՝ պատուիրակներու կամ ուսուցիչներու:

53. Յովսէփ՝ բանսին մէջ

1. Յովսէփ Պետափրէսի հրամանաւ բանտ կը դրուի։
 2. Բանտակից մատուռակն ու մատակարարը։ Աստեց երազ-
 ները։ 3. Յովսէփ Աստուծոյ շնորհիւ կը մեկնէ Երազներն
 եւ կը խնդրէ մատուռակէն...։ 4. Յովսէփի մեկնութեան
 համեմատ կը կատարուի, բայց մատուռակը կը մոռնայ
 Յովսէփը։

54. Անճրեւն ու գնդեցիկ օդը

1. Կիւրակի է և օդը բաց։ Տիրուհի և Նարդոս պտոյտի
 ելնելու վրայ են (նկարագրեցեք)։ Օդին յանկարծական փոփո-
 խութիւնը եւ Նարդոսի դժգոհութիւնը...։ 2. Տիրուհի,
 ընդհակառակն, կ'ուրախանայ վասն զի իւր հայրն որ պար-
 տիզպան է ծաղիկները ցնցուղով ոռոգելու չպիտի ստիպուի։
 3. Բարոյական։

55. Ինչո՞ւ կը սիրեմ գիւղս

1. Մեր գիւղը գեղեցիկ է (նկարագրեցեք)։ 2. Սակայն
 կը սիրեմ զայն (ինչո՞ւ)։ 3. Գուցէ ստիպուիմ անկէ հեռա-
 նալ եւ ուրիշ երկիր մ'երթալ իմ ապրուստս ճարելու հա-
 մար (ինչո՞ւ)։ 4. Կը փախաքիմ նորէն գիւղս դառնալ։

56. Մէկուն հօր մահուան համար ցաւակցութեան նամակ

1. Տեղ, թուական եւ վերնագիր։ 2. Ձեր հօր մահը
 ինձ ալ խորին վիշտ պատճառեց...։ 3. Կ'արժէ որ լանք
 ու կոծենք վասն զի... (նկարագրեցեք հանգուցելոյն ձիր-
 քը), սակայն որչափ ալ լանք...։ 4. Հարկ է որ մեղմէք
 ձեր վիշտն, քանի որ ընտանեաց անդրանիկ զաւակն ըլլա-
 լով...։ Ձանացէք ուրեմն երկնային մխիթարութեան ապա-
 լինիլ և հանգուցելոյն արժանի յաջորդ...։ ընտանեաց հո-
 գատարութիւնը...։ 5. Վստահ եղէք բարեկամութեանս
 վրայ և ի պահանջել հարկին...։ 6. Վշտակցական վերջա-
 որութիւն և ստորագրութիւն։ 7. Հասցէ։

30. Խօսեմն ազգու բնծայող բառեր ցրէք կէտերուն տեղ.
ԿՈՅՐԻՆ ՕՐՀՆԵՒԹԸ...... ծաղիկ մը վրայ... ձերունի մը... կը
 բայլէր, իւր... զաւագանին կրթնած... կը բարձրացնէր իւր... ծակառն
 տնանելու համար արեւին... ծառագայթներն որոցմէ... զօրի էին իւր տ-
 չերն... բայլերը չէին կորող յառաջանալ առանց զաւագանին օգնութեան։
 Իւր... ձեռքերէն որր... կրնային վերցնել այդ... նեցուկն... զորուե-
 ցաւ ցուպը փոսի մը մէջ, եւ մեր ձերուկն... եւ... մնաց... աղայ մը որ
 անկէ կ'անցնէր... ցատքի փոսին մէջ և զաւագանի առաւ... կոյրին թերաւ
 որ զինքն օրհնէր ըսելով. «... զաւակս, վարձքը կատար, Աստուած հետդ
 ըլլայ...»։

57. Մուրացկանը

1. Նկարագրեցէք ալեւոր եւ կոյր մուրացիկ մը որ իւր
 շան վիզը կապ մը կապած՝ կը շրջի։ Մարկոս հաճոյք կը
 զգայ կապը կտրելու. կոյրը կը շուարի, կը մնայ։ 2. Մար-
 կոսին հայրն որ այս ամէնը տեսեր էր պատուհանէն, կը
 ստիպէ զորդին նորէն կապը կապել և մուրացիկէն ներում
 կը խնդրէ անոր ամբ ոսկի մը դնելով (խօսութեամբ խօսե-
 ցուցեք որդւոյն հետ եւ յարգանքով՝ ծերունւոյն հետ)։ 3. Կոյրը
 կը ներէ Մարկոսին, իսկ հայրը կը յանդիմանէ (խօսեցու-
 ցեք)։ 4. Այն օրէն սկսեալ ի՞նչ կ'ընէ Մարկոս, երբ ծե-
 րունւոյն հանդիպի։

58. Մեր ջուրն արեւէն կուգայ

1. Բակին մէջ հոր կը փորեն. Առաքել կը մօտենայ
 գործաւորաց պետին եւ կը հարցնէ թէ հորին մէջի ջուրը
 ուսկի՞ց պիտի գայ։ Գործաւորաց պետը կը բացատրէ թէ
 ջուրը ծովէն կուգայ ամպերուն միջոցաւ։ 2. Առաքել այս
 բանին վրայ տեղեկութիւն կ'ուզէ հօրմէն։ Հայրը կը հաս-
 տատէ գործաւորապետին ըսածը։ 3. Առաքել կ'առարկէ թէ
 ջուրն աղի պէտք է ըլլար։ Հայրը կը բացատրէ թէ ջուրն
 ի՞նչպէս կ'անուշնայ։

59. Փարաւոնի երազը

1. Փարաւոնի երազները, Յովսէփ անոր առջեւ կը
 մեկնէ երազները — Եօթն երինջներն ու Եօթն հասկերը։
 2. Յովսէփ խորհուրդ կուտայ... (ի՞նչ ընելու)։ 3. Փա-
 րաւոն անոր իմաստութեան եւ հեռատեսութեան վրայ
 զարմանալով, փոխաբայ կը կարգէ։ Ոսկեհուռ հանգերձ-
 ներն ու արքունի մատանին։

60. Դեղագործի մը հաշուոյն մէջ եղած սխալն ուղղելու համար (նամակ)

1. Տեղ թուական եւ վերնագիր։ Գարեգին էֆէնտի կը
 գրէ առ դեղագործն թէ քսան դահեկանի սխալ մը նշա-

31. Պատեան յարաբերականները դիւր եւ օրոշ անոնց հալովն.

1. Այս է այն մեծ մարդն — այնքան առաքինութիւններ գործեց։ 2. Այս է այն
 մեծ մարդն — արձան մը կանգնեցին։ 3. Այս է այն մեծ մարդն — կը սարսա-
 փին թշնամիները։ 4. Այս է այն մեծ մարդն — զէմ ապերախտ գտնուեցանք։ 5.
 Այս է այն մեծ մարդն — կը պարծի իւր ազգին։ 6. Այս է այն մեծ մարդն —
 բարիքները վայելեցինք։ 7. Այս է այն մեծ մարդն — ամենքն ալ կը յարգեն։ 8.
 Պատի օգտուի՞ն այն գործէն որ — կը զբաղիս։ 9. Շան մի սպասեր այդ անարգ և
 անպատիւ արհեստէն — կը պէրաւ գ...»

րած է անոր զրկած հաշուեցոյցին մէջ: 3. Գարեգին էֆ. վատահ է իւր ըսածին ստուգութեան վրայ, բոլոր դեղագիրներուն պատճէնը պահած է: Սխալը դեղարանին մէջ պատահած ըլլալու է: 4. Կը խնդրէ որ գրադարին հետ զրկէքսան դահեկանը կամ իւր հաշուոյն գրէ: 5. Վերջաւորութիւն եւ ստորագրութիւն: 6. Հասցէ:

61. «Եկո՛ւր» եւ «Գնա՛»

1. Արամ հանգուցեալ հօրմէն ժառանգած է բարեբեր կալուածք մը: Հայկ ալ արտ մ'ունի, բայց ամուլ արտ մ'է ...: Արամ կը ստիպուի իւր կալուածին կէսը վաճառելու: Հայկ զայն գնել կ'ուզէ (խօսակցութիւն): 2. Արամ սովորութիւն ունէր ուրիշներուն կատարել տալ իւր գործերը. միշտ «գնա» կ'ըսէր. Հայկ անձամբ կը կատարէր. «Եկո՛ւր» կ'ըսէր: 3. Եզրակացութիւն:

62. Պարկեցութիւն վարձատրեալ

1. Կալուածատէր մը որսի տառն իւր ագարակապաններէ միոյն արտին փնտս պատճառած էր: Ագարակապանը տասն ոսկի կ'ուզէ իբր փնտսի հատուցում: Կալուածատէրն որ արգարաւէր մարդ մ'է, նոյն գումարը կը վճարէ: 2. Կոխտուած ցորենը կը բուսնի, հունձքերն յաջող են: Պարկեցտ ագարակապանն կ'ուզէ հատուցանել տասն ոսկին: 3. Կալուածատէրն զգածուելով՝ գումարը կը կրկնապատկէ, խնդրելով որ ընդունի իբր նուէր հարսանեաց ագարակապանին որդւոյն:

63. Առաջին մրցանակ

1. Հսէք թէ ինչո՞ւ երջանիկ էք մրցանակ առնելունդ համար: Ի՞նչ պիտի ընէք զայն: 2. Նկարագրեցէք գիրքը — կողք, դիրք, գոյն եւն: 3. Ի՞նչ հաճոյք պիտի զգաք անոր պարունակած պատմութիւնները կարդալով — իսկ պատկերները...: 4. Երեկոյին ձեր ընտանեաց պիտի կարդաք զայն: 6. Առաջիկայ տարւոյն համար կ'առաջադրէք...:

32. Յարմար բառը գտէք. 1. Ի՞նչ կը կոչուի այն՝ որ ճիւղանդուծնէ նոր ելած է: 2. Այն՝ որ չէ ամուսնացած: 3. Այն կինն որ ամուսնացած է: 4. Այն այրը որ ամուսնացած է: 5. Այն՝ որ բուն մը չգտար: 6. Այն՝ որ բանի մը չի հաւատար: 7. Այն՝ որ չափազանց կը սիրէ իւր կրօնքն: 8. Այն՝ որ մարդ կը զխառնէ: 9. Այն տեղն ուր մարդ կը զխառնեն: 10. Այն տեղն ուր ծառ կամ տեսարան կը ձեւացնեն: 11. Այն՝ որ չկշտանար:

64. Նամակ առ ընկերն որ հարսանիքէ բռնուած է

1. Տեղ, թուական եւ վերնագիր: 2. Նամակագիրը՝ Ռուբէն՝ կը ցաւի լսելով որ ընկերն հիւանդացեր է. — չի կրնար տեսութեան երթալ: 3. Տեղեկութիւն առած է որ հիւանդութիւնը ծանր չէ: 4. Ռուբէն կը փափաքի զուարճացնել իւր ընկերն նկարագրելով ինչ որ կը պատահի դըպրոցին մէջ (ըսեմ պատահածները): 5. Պատրաստ էք իրեն գիրքեր փոխ տալու: 6. Հոգ տարէք ձեր անձին, որպէս զի ...:

65. Անհնագանդութիւն

1. Արշակին հայրն որ անտառապահ է, հազար անգամ պատուիրած է անոր՝ չդպչիլ իւր հրացաններուն: 2. Արշակ այս հրամանին կարեւորութիւն չտալով, օր մը, հրացաններէ մին ձեռք կ'առնէ եւ կ'ուզէ անով խաղալ: 3. Հրացանը որ լեցուն էր, ձեռքէն կ'իյնայ: Գնտակը կ'արձակուի եւ տղուն օտքը կը վիրաւորէ: 4. Յուսահատութիւն եւ վիշտ անտառապահին: 5. Յաւ եւ զղջում Արշակին որ, երբ արդէնայ, մէկ մ'ալ անհնազանդ չպիտի գտնուի:

66. Յովսէփ իւր եղբարց կը յայցնուի

1. Սովը կը տարածուի մինչեւ Քանան: Յակոբ իւր որդիքն Եգիպտոս կը զրկէ ցորեն բերելու: 2. Յովսէփ կը ձանձնայ իւր եղբայրներն (խօսեցոյցէք): 3. Երկրորդ անգամ կուգան Բենիամինի հետ: 4. Յովսէփի յուզմունքը՝ հօրը վրայ լուրեր առնելով: 5. Յորենի պարկերը. ոսկի բաժակը: «Գողը իմ դերիս պիտի ըլլայ»: 6. Այլալուծութիւն եւ յայտնութիւն Յովսէփի: 7. Յակոբ՝ Եգիպտոս կուգայ:

67. Այծին դաստասանը

1. Արարացի մը քսակ մ'ոսկի կը կորսնցնէ. — կասկած տանջիներուն վրայ: 2. Այծի դատաստանը, ծառայներն

32. Սա արմատներէն ծագող բոլոր բառերը գտէք.

Հող, մշակ, սէր, խաղ, վարժ, փոփոխ, աշ, դող, դաւ:

ամէնն ալ կարգաւ կուգան փորձին ենթարկուիլ, մինչ Ա-
րաբացին վրանին առջեւ կեցած է: 4. Անմեղներն սեւցած
ձեռքով կ'երեւան, իսկ գողն որ զգուշացած էր այծին կը-
նակը չօջափելու, դուրս կ'ենէ . . . (իւնչպիսի եւ ձեռքը):
Գող՝ սիրտը դող:

68. Հարսանիքի բռնուած տղին պատասխան առ Ռուբէն

1. Տեղ, թուական և վերնագիր: 2. Շնորհակալութիւն.
նամակը շատ հաճելի թուած է: 3. Հիւանդութիւնը կը նկա-
րագրէ, տենդ, տաքութիւն, ամոքիչ ըմպելիներ: 4. Կրնայ
պտտիլ բայց դուրս չենէր: 5. Ռուբէնի պատմածներուն
պատասխան: 6. Գիրք մը կ'ուզէ (որեք գրքին անունը): 7.
Ռուբէնէն կը խնդրէ որ այս ինչ ժամուն իրենց դռնէն
անցնի: 8. Զիրար պիտի բարեւեն: 9. Շատ համակիր վերջաւո-
րութիւն եւ ստորագրութիւն: 9. — Հասցէ:

69. Գնաստեղը

1. Աղքատիկ տղայ մը վաճառականի մը կը ներկայանայ
պաշտօն խնդրելու (նկարագրեցիք իւր կերպարանքը): 2.
Գործ չկայ: 3. Մերժեալ տղան տրտում կը դառնայ, բակին
մէջ գնտասեղ մը կը տեսնէ և վեր կ'առնէ: 4. Վաճառականը
որ պատուհանէն կը նայէր . . . հոգածու տղան կը կանչէ նո-
րէն: 5. Գնտասեղը խեղճ տղուն ապագայն կը չինէ:

70. Ապրելու համար հա՛ց պէ՛տ է

1. Թագաւոր մ'իմացաւ որ իւր նախարարներէն մին
երկրագործ մը ծեծեր է: 2. Պալատ կը կանչէ զայն և ճաշի
վար կը դնէ: Ծոխ սեղան, բայց բնա՛ւ հաց: 4. Նախարարն
ապշուրեալ մէջ է, թագաւորը ներս կը մտնէ (խօսեցորդի
զիրենի): «Բանի որ ապրելու համար հաց պէտք է . . . »:

33. Պոպականները գտէք. 1. Գիրք մը շինողն է — կամ —: 2. Գը-
ռած մը մէկ լեզուէ ուրիշ լեզուի վերածողն է —: 3. Իսկ այն՝ որ մէկու մը
խօսքն արարելու լեզուով կը բացատրէ ուրիշ անձի մը կը կոչուի —: 4. Պատմու-
թիւն, աշխարհագրութիւն, գեղեցիկ գիր գրողն է —, — և —: 5. Այն մարդը որ
տղայ կը կրթէ. կըսուի — կամ —: 6. Ամէն օր տպուող թերթ մը որ լուրեր կը
պարունակէ — կը կոչուի: 7. Թերթ մը որ պարբերաբար (շաբաթական կամ ամ-
սական) կը հրատարակուի, — մ'է: 8. — լրագրի մը պարունակած գրութիւն-
ները կը շարադրէ: 9. — կը կոչուի գրութիւնն որ կը հրատարակուի լրագրին
մէջ: 10. Այն՝ որ երբեմն յօդուած կը գրէ, կը կոչուի — կամ —:

71. Մարմնոյ անդամներուն վէեր

1. Անդամները ձանձրացած՝ իրենց պաշտօնը կատարե-
լէ կը հրաժարին: 2. Ոտք, ձեռք, բերան, աչք, եւն.
ամէնքն ալ կը գանգատին, կը տրտնջան (ի՞նչ ըսելով): 3.
Հետեւանք: 4. Բարոյական:

72. Նամակ առ հօրեղբայրն

Տղայ մը որ իւր հօրեղբոր կողմէ որդեգրուած եւ գի-
շերօթիկ դպրոց մը դրուած է, տեղեկութիւն կուտայ անոր,
իւր վարմանց եւ աշխատութեան մասին:

73. Մովսէսի ազատումը

1. Ամենովիտի հրամանը — կոտորած նորածին Իսրա-
յէլացիներու: 2. Ղեւիի ցեղէն կին մ'իւր որդին Նեղոս
գետը կը ձգէ պրտուէ կողովի մը մէջ դրած: 3. Փարաւոնի
դուտորը կ'աղատէ զայն և կը յանձնէ ստնտուի մը . . . (ո՞վ
էր այդ ստնտուն): 4. Մովսէս կը կրթուի արքունիքին մէջ:
Երբ մեծնալով կ'իմանայ իւր ծագումը . . . : 5. Ոճիր եւ
փախուստ Մովսէսի:

74. Դասխարակութիւն

1. Լիզուրկոս օրէնադիրն: 2. Երկու չուներ կը խնամէ
տարբեր եկանակներով, մին փափուկ եւ միւսը խիստ: 3.
Հրապարակի մէջ ի փորձ կը հանէ զանոնք. — փափկահամ
ուտեստ եւ նապաստակ: 4. Շուններն իրենց առած վարժու-
թեան համեմատ կը գործեն: 5. Ծափեր: 6. Լիզուրկոս ժո-
ղովրդեան դառնալով կ'ըսէ . . . :

75. Աջկապուկով հասուցում

1. Զորս հոգի ճաշարանի մը մէջ: 2. Կերուխումէն ետք
ծախուց ցուցակը կը ներկայացուի: 4. «Ես պիտի վճարեմ»
կ'ըսէ իւրաքանչիւրը: 4. Կ'որոշուի սպասաւորին աչքը կա-
պել եւ չորսէն որը որ բռնէ . . . : Զորան ալ մէկիկ մէկիկ
խոյս կուտան: 5. Ծաշարանագետներս կը մտնէ եւ սպա-
սաւորը զա՛յն բռնելով «Դուք պիտի վճարեք» կ'ըսէ:

34. Գտէք հիմնական բառ սա մասնիկներով.

1. գոյն, 2. գին, 3. ելի, 4. ալի, 5. աւետ:

76. Նամակ առ ուսուցիչն

Տղայ մ'որուն մայրն հիւանդացեր է, կը գրէ թէ չպիտի կրնայ քանի մ'օր դպրոց գալ:

77. Բաղդասուրիւն

Ըսեմք թէ ի՞նչ տարբերութիւն ունին.

1. Ամառն ու ձմեռը: 2. Ցերեկն ու գիշերը: 3. Արթնութիւնն ու քունը: 4. Արշալոյսն ու վերջալոյսը: 5. Լեռն ու վիհը:

78. Բնութեան երեք թագաւորութիւն

1. Քանի՞ խումբի կը բաժնուին աշխարհի վրայ գլուխ ու ոտ թռչող բաները: 2. Ինչպէ՞ս կ'որոշուին կենդանիք: 3. Իսկ բոյսերը: 4. Իսկ հանածոյները:

79. Ուսանող մ'առ իւր եղբայրն

1. Տղայ մ'իւր եղբորը կը նկարագրէ զբոսական պտոյտ մը զոր բրած է իւր ընկերաց եւ ուսուցչաց հետ:

80. Ողի մ'իւր ծնողաց

Շնորհաւորական նամակ ամանորի առթիւ:

81. Նամակ առ ուսուցիչն

Տղայ մ'որ դպրոցէն վճռուած է, կը պաղատի առ իւր ուսուցիչն որ հաճի վերընդունիլ զինքն:

82. Նկարագիր անձին

Այս նիւթ կը վերաբերի անձնիւր աշակերտի անձին նկարագրութեան. հասակ, տարիք, գիմագիծք, կազմ եւ այլ ֆիզիքական հանգամանք: Յետոյ պէտք է խօսին իրենց

Յ. Գաւթի քաղեր. 1. Մէկու մը բան մը տալ և փոխարէն ստակ առնելն է —: 2. Իսկ բան մը տալ առանց փոխարէն բան մ'առնելու — կամ — է: 3. Բանի մը ծանրութիւնն հասկնալու համար կշիռի մէջ դնել եւ տրամեքութեամբ բաղդատելն է —: 4. Մեռելը հողին մէջ դնելն է —: 5. Անցեալ դէպք մը կամ անձ մը միտքը բերել՝ կը կոչուի —: 6. Խօսք մը կամ դէպք մը միտք չբերելն է —: 7. Հեռաւոր անձի մը հետ զրաւոր յարաբերութիւն ընելն է —: 8. Զիւն ոտքը պայտ գտնելն է —:

բարոյական հանգամանաց վրայ — բնաւորութիւն, զգացումներ, բարի եւ չար միտումներ, դպրոցական եւ ընտանեկան վիճակներ, ուսմանց մէջ ունեցած կարողութիւնք, եւն:

83. Գարուն

1. Գարնան արեւը... Իւր բարերար ազդեցութիւնն արարածներու վրայ: 2. Մարդիկ նոր կեանք կը ստանան կարծես: 3. Թռչնոց նուազները...: Ամէն անասունը ուրախութեան ճիշեր կը լսեցնեն...: 4. Ի՞նչ կ'ընեն եւ ի՞նչ պէս կ'երգեն թռչունները:

84. Ամառ

Ըսեմք ի՞նչ կը պատահի ամառը:

85. Աւուր

Ըսեմք, ի՞նչ կը պատահի աշունը:

86. Ձմեռ

Ըսեմք, ի՞նչ կը պատահի ձմեռը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

36. Ի՞նչ կը կոչուի հետեւեալ կենդանեաց փոքրերը. Այծին, արջին, առիւծին, բազին, եղնիկին, հաւին, ձիուն, իշուն, շան, ոչխարին, խոզին, ծառանին, մարդուն, ուղտին:

37. Գաւթի քաղեր. 1. Հպարտութիւն, 2. Կեղծաւորութիւն, 3. Ծուլութիւն, 4. Ապերախտութիւն, 5. Ստուրիւն, 6. Վստմութիւն, 7. Առատութիւն, 8. Արագութիւն, 9. Վաճառում, 10. Հանում, 11. Զուարթութիւն, Ազգասիրութիւն, 13. Բարեկամութիւն:

38. Յարմար բառը գտէ. Ի՞նչ կը կոչուի. 1. Յամարին այն մասն որ զաշտերէն շատ վեր բարձրացած է: 2. Քանի մը լեռներ որք իրարու բով շարուած են շղմայի պէս: 3. Երկու լեռան մէջտեղը: 4. Այն մարդը որ լեռը կը բնակի: 5. Ընդարձակ տարածութեամբ աղի ջուր մը: 6. Ինչ որ ծովու վերաբերեալ է: 7. Ծովէն կազմուած խորշ: 8. Ծովու վրայ հրամայող զինուորական բարձր պաշտօնեայ մը: 9. Ծովու վրայ ասպատակութիւն ընող: 10. Ծովու մէջ իյնալ կորսուիլ: 11. Ծովու տակէն ձգուած հեռագրի թել: 12. Ծովի պէս ծաւալած եւ ընդարձակ:

39. Գոյականները գտէ. Ի՞նչ կը կոչուի. 1. Այն որ շէնքի մը յատակագիծը կը պատրաստէ: 2. Այն որ օրականով այդ շէնքին աշխատութիւնները կը կատարէ: 3. Այն որ դորժաւորներուն կը հսկէ: 4. Այն որ շէնքին հիմը կը դնէ: 5. Այն որ պատերը կը հիւսէ: 6. Այն որ տախտակներ ու գերաններ կը

շինէ : 7. Այն որ ջրի խողովակներն ու աղու գայները կը զետեղէ : 8. Այն որ զըռներն ու պատուհանները կը շինէ : 9. Այն որ կղպարները կը շինէ : 10. Այն որ ապակիները կ'անցունէ : 11. Այն որ դռներն ու պատերը կը ներկէ :

10. ԳՏԷԲ ԻՆՈՂԱԿԻԱՆ ԲԱՈՒ ԱՄԱՆԻԿԻՆԵՐՈՎ.

1. իչ, 2. ող, 3. ած, 4. ուն, 5. ուհի, 6. անոյշ, 7. պան :

11. Գոյականները գտէք. 1. Նաւու մէջ աշխատող զործուորները կը կոչուին — : 2. Այն որ նաւուն ղեկը կը վարէ — կը կոչուի : 3. Այն որ նաւուն ճրամանատարութիւն կ'ընէ — կը կոչուի : 4. Նաւուն զլիւի կողմն է — : 5. Նաւուն երկու կողմերը կը կոչուին — : 6. Նաւուն յատակն է — կամ — : 7. Նաւերը կը շինուին եւ կը նորոգուին — մէջ : 8. — այն տեղն է ուր դադար կ'առնեն նաւերը : 9. Իսկ այն երկամն զոր ծովը կը ձգեն նաւը կեցնելու համար, կը կոչուի — : 10. Նաւերուն մօտենալիք կամ ցամաքին դպչելիք տեղն է — : 11. Նաւերուն մէջ տեղ տնկուած սիւնը կը կոչուի — :

12. Գտէք հոմանիւսները. Հով, պատ, հովանի, սարուռ, յօդ, ուղեւոր, արատ — Բարակ լի, հատու, սին, տկար, նշանաւոր, խարդախ — Կշտամբել, կուտակել, բշտել, ցնցել, լուլ, ձայնել, պարտասիւր — Յաճախ, լոկ, մերձ, իսպառ, ղեւ, շուտով, մերձ, մեկին, իսկոյն :

13. Գոյականները գտէք. 1. Թռչուններն իրենց բնակութեան համար կը շինեն — : 2. Վայրի կենդանիներու բնակած տեղն է — : 3. ձգնաւորները կ'ապրին — մէջ : 4. Աղբատներն ունին իրենց — : 5. Երեկոյին ոչխարները կը տարուին իրենց — : 6. Զին եւ էշը կ'ապրին — մէջ : 7. Մարդիկ կը բնակին — մէջ : 8. Ամառը կ'երթանք — : 9. Թագաւորներն ու իշխանները կը բնակին — կամ — մէջ : 10. Կրօնաւորներն իրենց — մէջ կ'առանձնան : 11. Զինուորները պատերազմի տուն — տակ կը պառկին : 12. Մեղուն ունի իւր — : 13. Ոչխարն ունի — կամ — կամ — :

14. Ամբողջացուր սա խօսքերը. 1. Զորւշացէք ցուրտէն ապա թէ ոչ — : 2. Ծառերով զարդարուած են այն պողոտայներն ուսկից — : 3. Երախտապարտ են մեր ծնողաց որոցմէ — : 4. Մեզ համար աշխարհի ամենէն զեղեցիկ երկիրն է այն ուր — : 5. Կը փափաքիմ հետզ զալ, սակայն — : 6. Ահա կը պատախանեն նամակիդ զոր — : 7. Ճակնդեղը արմատ մ'է որով — : 8. Կամը անդարար հեղուկ մ'է որմէ — :

15. Բայերը գտէք. 1. Տղաքը ծաղկախտէ զերծ պահելու համար անոնց բազուկը նշարակով ճեղքելու եւ մէջը տեսակ մը հիւթ ներարկելու գործողութիւնն է — : 2. Իսկ որքանու, ծառերուն կեղեւները ճեղքել եւ ուրիշ ոտ մը գնելն է — : 3. Դարունը ոչխարներուն բուրդը կտրելու գործողութիւնը կը կոչուի — : 4. Ծառերուն աւելորդ եւ անպէտ ճիւղերը կտրելն է — : 5. Յորեն եւ այլ արմարիք շտեմարանի մէջ լեցնելն է — : 6. Մարդու մը մօրուրն ամենիով վար տալու գործողութիւնը կը կոչուի — : 7. Բարի նպատակի մը համար ասկէ անկէ

ստակ ժողովն է — : 8. Դրքի մը թերթերն իրարու հետ կարելի եւ վրան կողք անցունելն է — :

16. Զայն հաճախող բառը գտէք. Զէնքերու, ջուրի մէջ ինկած բանի մը, անիւներու, սուրբու, զետերու, տերեւներու, խարտոցի, մերենայի՝ նիգի եւ ծխնիներու, Թնդանթի, հոգեվարքի, լեռներու եւ ժայռերու, բոցի, անձրեւի եւ ալիքներու, զանգակի, ոտքերու, առուակին, անտառին, սրախն, հողմին, ձեռքի, վտակի, վիհին եւ անձաւին :

17. Խօսքն ազդու ընծայելու համար զիծերուն տեղ պահաւան բառը դրէք. 1. Առաւօտուն — (ած.) եղները — (մակը.) բաշելով — (ած.) արօրը — (ած.) ակօսներ կը բանան — (ած.) ու (ած.) խոփը կը բրբրէ (ած.) հողը : 2. — (ած.) օդին մէջ կը լսուին Թռչուններու — (ած.) զեղգեղանքը : Այդ — (ած.) էակներ — (մակը.) կ'ոտոտտեն եւ (մակը.) ու (մակը.) կը փնտռեն — (ած.) միջոտ մը — (ած.) ցողուն մը զորս (մակը.) կը ժողովն եւ կը տանին իրենց — (ած.) ձագերուն : 3. Երեկոյին, երբ — (ած.) մշակը տուն դառնայ, իւր գուակներ — (մակը.) կը վազեն անոր առջեւ եւ հայրն — (մակը.) կը համբուրէ զանոնք : — (ած.) ընթրիքէն ետք — (ած.) մշակը — (մակը.) կը մտնէ անկողին եւ (մակը.) կը ննչէ :

18. Գտէք սա բառերուն նմանաձայնները. Գիրք, դուր, ձախ, սար, հօտ, յարկ, կառք, պարկ, դանակ, յամր, ուխտ, բայլ, յամառ, հառաչ, ճանկ, պապակ, Թաթառ, որդ, գերի :

19. Գտէք բայերը. Ի՞նչ կը կոչուին հետեւեալ գործողութիւնները : 1. Քաղաքէ մը ուրիշ քաղաք երթալ, հոն բնակելու համար : 1. Մէկը բռնելու համար ետեւէն վազել : 3. Խօսքով կոտել : 4. Մէկը մեռցնելու համար խորհուրդ ընել : 5. Մէկը մեռցնելու համար վնասակար դեղ տալ : 6. Հիւանդ մ'աղեկցնելու ջանալ : 7. Մէկուն երեսին հաճելի խօսքեր ըսել : 8. Ուրիշներուն սիրտը իրեն դարձնել : 9. Թշնամիին դէմ դնելու համար անոր հետ կռուիլ : 10. Յուրտէն զոգալ :

50. Խօսքն ազդու ընծայող բառեր դրէք զիծերուն տեղ.

ՅՈՊՈՊՈՂ

Յոպոպն — (ած.) եւ (ած.) Թռչուն մ'է. զուրկը (ած.) փետուրներով զարդարուած է : — (ած.) ձայն մ'ունի : — (ած.) ու (ած.) անտառներու մէջ կը բնակի (մակը.) եւ աղմուկ չի սրբեր (մակը.) : Իւր բոյնը — (ած.) տերեւներով եւ մամուլներով կը շինէ — (ած.) կոճերու եւ — (ած.) պատերու մէջ, երբ Թուխ կը նստի — (ած.) հաւկիթներ կ'ածէ եւ գրեթէ միշտ — (մակը.) կը պտտի : Յոպոպն — (ած.) Թռչուն մ'է եւ իւր վրայէն — (ած.) հոտ մը կը բուրէ (մակը.) :

51. Գոյականները գտէք. 1. — զիտութիւն մ'է որ կը սովորեցնէ աշխարհիս զանազան մասերուն տեղն ու անունը, կլիմայն ու բերքերը, ցեղերն ու

լեզուները: 2. — կը սովորեցնէ Թիւերով հաշիւ ընել: 3. — կը ճանչցունէ անցեալ ժամանակներու նշանաւոր անձերն ու լեզուները: 4. — կ'ուսուցանէ Հափել տարածութիւնները: 5. — մարմիններուն ֆիզիքական յատկութիւններն ու կրած փոփոխութիւնները կ'ուսուցանէ: 6. — կը խօսի կենդանիներու, բոյսերու և հանքերու վրայ: 7. Այն գիտութիւնը որ կը խօսի մարդկային մարմնոյ կազմութեան վրայ, կը կոչուի — : 8. — կը խօսի խնայելու և հարստանալու միջոցներուն վրայ: 9. — կը ճանչցունէ այն օրէնքներն որոց համեմատ կը կառավարուին ազգերը: 10. — կը խօսի կրօնական դէպքերու եւ սկզբունքներու վրայ:

52. Մարդ մը ի՞նչ յասկոտիւն ունենալու է.

1. Վտանգի մէջ: 2. Ուսման մէջ: 3. Կերութեամբի մէջ: 4. Մեծերու նկատմամբ: 5. Փոքրերու նկատմամբ: 6. Վշտի մէջ: 7. Հարստութեան մէջ: 8. Յաջողութեան մէջ: 9. Մարմնոյ կրծանոց մէջ: 10. Վարմանց եւ խօսակցութեան մէջ: 11. Դժուար ձեռնարկներու մէջ: 12. Զարդարանքի մէջ:

53. Ի՞նչ պարագայի մէջ հետեւեալ բարեմասնութիւնները ցոյց տալու է. 1. Խնայողութիւն, 2. համբերութիւն, 3. վեհանձնութիւն, 4. աշխոյժ, 5. զգաստութիւն, 6. ժուժկալութիւն, 7. ողջախոհութիւն, 8. յարատեւութիւն, 9. ցաղտնապահութիւն, 10. հաւատարմութիւն, 11. զուարթութիւն, 12. անձնասիրութիւն, 13. արժանապատուութիւն:

54. Ի՞նչ կը կոչուի այն մարդն որ.

Կերակուր (խոհ)՝ ծաղ՝ ներկ՝ բարիք՝ կամք՝ կազմ՝ ժամերգութիւն՝ կեանք՝ հաշտութիւն՝ կտակ՝ ազօթք կ'ընէ կամ կը շինէ: Այն որ փրկութիւն՝ ազատութիւն կուտայ կամ կ'ընէ: Այն որ ձեռքի արագ շարժումներ և խաղեր կ'ընէ:

55. Ի՞նչ կը կոչուին անոնք որ.

Միևնոյն հասակը՝ սիրտը՝ հոգին՝ զաղափարը՝ ազգը՝ հայրենիքը՝ աշխատութիւնը՝ զործը՝ մասը՝ պաշտօնը՝ խնդութիւնը՝ ցաւը ունին: Անոնք որ իրարու ընկեր են, իրարու հետ կը խօսին, որոց դուռը՝ տունը մօտ է, միևնոյն բնակարանի և սենեակի մէջ կ'ապրին, իրարու հետ դաշն դրած են, որք մրցում, գողութիւն, աղօթք, ուղեւորութիւն կ'ընեն միասին, որք միևնոյն ժամանակի մէջ կ'ապրին:

ՎԵՐՋ Ս. ՄԱՍԻՆ

ՊԱՍՏԱԳՐԵԱՆՔ

ՅՕՐԻՆԵԱԼՔ Ի ՍՄԲԱՏ ԴԱԻԹԵԱՆԷ

	գրուշ
1. Վարժուքին Մանկանց, Մասն Ա. (Գ. սպագր.)	3 1/2
2. » » » Բ. (Բ. »)	5
3. » » » Գ. (Ա. »)	6
4. Տարական Քերականութիւն (Բ. »)	2
5. Փունջ հաւաքածոյ (Բ. »)	3
6. Փնջակ » (պակերագարդ) (Ա. »)	1 1/4
7. Գործնական քննացք Շարագրութեան եւ Վայել-
չաբանութեան (ըստ ոճոյ եւ ոգւոյ շարագրաւու-
թեան հայ լեզուի) դիւրութոյց եւ աստիճանական
յօդներով:	3
8. (Նոյն) Բանալի կամ Ուղեցոյց ի պէս Դասա-
տուաց (ընդ մամլով)	4
9. Ընտելարան հայ լեզուի (ընդ մամլով)	
10. Դասարան Հայկազն Մանկանց (հրատարակելի)	
11. Փունջ հաւաքածոյ Բ. տարի (»)	
12. Շարագրութիւն Բ. տարի (»)	
13. Քերականութիւն, միջին շրջան (»)	

Վերոյիշեալ գրեանքն թէ՛ Մեծարժէքն եւ թէ՛ Ազգ. Ուսումնական Խորհրդէն վաւերացեալ եւ յանձնա-
րարեալ լինելով՝ կը վաճառին գոնացուցիչ գերչով: Մաս-
նաւորապէս դիմել տո. Հեղինակն որոյ հասցէն է.

درعليه ده بچه قیوسنده قاضی مسکر خاندان سپاد داودیان

ՍՄԲԱՏ ԴԱԻԹԵԱՆ

Յանձնակատար-Գործակալ

Դազարեքեր խան, Պանդե Դարիւռ, Կ. ՊՈԼԻՍ

Կեդրոնականի Զարդարեան գրաստան

3502

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0061247

